

DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

ALÁÍRÓLAP

DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Megrendelő: Döge község Önkormányzata
4495 Döge, Osváth tér 1.

Tervező:

Településrendezési tervező:

Mészáros Ákos

okl. településmérnök

TT-14-0258

Régész:

Lukács József

régész

185/2005.

Lukácsné Nagy Márta

régész

Szakértői szám: 17-001

Kelt: Nyíregyháza, 2024. augusztus hó

TARTALOMJEGYZÉK

ALÁÍRÓLAP	0
TARTALOMJEGYZÉK	1
Bevezetés	3
1. VIZSGÁLAT	4
1.1. A település történeti leírás	4
1.1.1. A település fekvése	4
1.1.2. Címer	5
1.1.3. Története	5
1.1.4. A történeti településszerkezet alakulása	6
1.1.5. A történeti településszerkezet bemutatása térképeken	6
1.1.6. A telekstruktúra vizsgálata	9
1.1.7. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat	9
1.1.8. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok	10
1.1.9. A tájszerkezet alakulása	11
1.2. A település régészeti örökségeinek felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással	13
1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára	15
1.3.1. Világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területeket	15
1.3.2. Országos építészeti örökség elemei	15
1.3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	15
1.3.4. Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek	18
1.4. A helyi építészeti örökség települési értékleltára	33
1.4.1. Településszerkezet	34
1.4.2. Telekstruktúra és utcavonal-vezetés	35
1.4.3. Utcaép, utcaép részletek	35
1.4.4. Egyéb településkarakter elemek	36
1.4.5. Építményrészlet, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás	36
1.4.6. Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet	40
2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE	41
2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése	41
2.1.1. Településhasználat és tájhasználati változás	41
2.1.2. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás	42
2.1.3. Infrastrukturális változás	42

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	---	---

2.2. a 2.1. pontban szereplő változások hatásai	47
2.2.1. a 2.1. pontban szereplő változások hatásai a régészeti örökségre	47
2.2.2. a 2.1. pontban szereplő változások hatásai a történeti településre, település- és tájszerkezetre	58
3. Az értékvédelmi terv	60
3.1. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények meghatározása	60
3.2. Az önkormányzati feladatok meghatározása	60
4. Összegzés	61
5. Nyilatkozat	62

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Bevezetés

Jelen dokumentáció Döge község településrendezési terv felülvizsgálat, módosítás alátámasztása céljából készült a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. rendelkezése alapján, összhangban a települési örökségvédelmi hatástanulmány tartalmáról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelettel. A tervfejezet célja a településen található kulturális értékek feltárása, azok előtérbe helyezése és ebből kifolyólag az értékek megőrzésének elősegítése. A települési értékek bemutatása, illetve védelme meghatározó lehet a település arculatának megerősítésében (településmegtartó erejének fokozásában). A fejlesztések érvényesülésének fontos feltétele, hogy azok a már meglévő környezeti értékekre figyelemmel valósuljanak meg. Egy új fejlesztési terület, illetve egy új épület tényleges értékének jelentős része abban a többletben realizálódik, ami a környezetéhez való illeszkedésből és a település már meglévő értékeiből vetül rá. A települési környezet értékeinek védelme, a hozzájuk való igazodás nem csak kulturális, esztétikai igény, egyben gazdasági érdek is, melyet kulturált módon, esztétikai eszközökkel lehet teljesíteni. Az új fejlesztéseknél, azok építészeti kialakítása során célszerű igazodni ezekhez az értékekhez.

A kulturális örökségvédelemre, régészeti lelőhelyekre, a régészeti kutatásra és a régészeti leletekre vonatkozó főbb jogszabályok:

- 2001. évi LXIV. törvény – a kulturális örökség védelméről
- 1997. évi CXL. törvény, különösen a 38-49. § - múzeumi törvény
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 1979. évi 2. törvényerejű rendelet – kulturális javak jogtalan átruházásáról
- 68/2018. (IV. 9.) Kormányrendelet – a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról
- 497/2016. (XII. 28.) Kormányrendelet – a kulturális örökség védelmét érintő egyes kormányrendeletek módosításáról
- 13/2015. (III. 11.) MvM rendelet – a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól
- 182/2022. (V.24) rendelet – a kulturális javakkal kapcsolatos hatósági eljárásokra vonatkozó szabályokról
- 367/2020. (VII.28) Korm. rendelet – a kulturális javak védetté nyilvánításának részletes szabályairól
- 191/2001. (X. 18.) Kormányrendelet – az örökségvédelmi bírságról
- BTK vonatkozó paragrafusai

Jelen munkát (azaz a jelen tanulmány részét és egészét is) a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. alapján szerzői jogvédelem illeti meg. A vagyoni jogok kizárólagos jogosultja a Szabolcsterv Kft.

DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

1. VIZSGÁLAT

1.1. A település történeti leírás

- 1.1.1. A település fekvése
- 1.1.2. Címer
- 1.1.3. Története
- 1.1.4. A történeti településszerkezet alakulása
- 1.1.5. A történeti településszerkezet bemutatása térképeken
- 1.1.6. A telekstruktúra vizsgálata
- 1.1.7. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat
- 1.1.8. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok
- 1.1.9. A tájszerkezet alakulása

1.1.1. A település fekvése

Döge Község Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében, Nyíregyházától észak-keletre, a 4-es számú út mellett, a vármegye jogú várostól 50 km-re helyezkedik el. A település a Rétköz és a Nyírség határán fekszik, a Tisza bal partján. A település közigazgatási területén végighalad, nagyjából dél-északi irányban a 4-es főút, ez a legfontosabb megközelítési útvonala Nyíregyháza-Kisvárdra és Záhony felől is; ugyancsak dél-északi irányú kapcsolatot kínál a térség más települései felé a 4145-ös út is. Lakott területét azonban mindkét útvonal elkerüli, azon csak a velük nagyjából párhuzamosan húzódó 4152-es út vezet végig. A község központját a 4-es főúttal a 41 144-es út, Fényeslitkével pedig a 3839-es út köti össze.

Teljes területe 16,54 km², a belterület ebből 2,107 km². A lakások száma 745, míg egyéb lakóegységek száma nincs nyilvántartva. Döge Község állandó népessége 2022-es statisztikai adatok alapján 2 220 fő, míg népsűrűsége 134 fő/km².

Döge Község pozíciója Magyarország és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye térképén

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

1.1.2. Címer

Döge Község Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2006(VIII.6.) önkormányzati rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Szabályozási Terveinek elfogadásáról, és a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról.

Döge község címere függőlegesen hasított, vízszintesen vágott címer. Klasszikus ívelt talpú háromszög forma. Átlósan kék és fehér (ezüst) címermező. Szemben elhelyezett organikus és tárgyi formák. A dohány a föld felett "élő" a felső fehér (ezüst) mezőben. A burgonya jellegzetesen talaj alatt termő, az alsó fehér (ezüst) mezőben. A két felekezet templomának tornyai az attribútumokkal a felső szférákat célozva és szimbolizálva kerültek a felső kék mezőbe. Az alsó kék mezőben a híd képe látható. Az "éter és a víz" szimbolikája szerint került kék alapra. A templomtornyok magukért beszélnek.

A híd összeköti a két partot, a múltat, a jelent és a jövőt. Utal a Tisza közelségére. A falu jellegzetes eleme és a valamikori "Rév község" emléke. A kiválasztott növények jellegzetes tájalkotók, jelenlétükkel a munkát és megélhetést jelölik, a földi lét periodikusságát szimbolizálják. A négy mező a "négyesség" számmisztikája. A négy évszak, a négy égtáj stb. jelképe.

A címerpajzs kerete oldottabb, de formailag és színeiben a címerhez igazodó. A levél ornamentika a termésekkel és a pajzs fölötti "Nap" motívum az örök természet ábrázata és a ragyogó jövőbe vetett hit jelképe.

1.1.3. Története

Döge község Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében, a Kisvárdai járásban, Nyíregyházától északkeleti irányban, a 4-es főúton tőle mintegy 50 km távolságra található. Dögen a 2019-es adatok alapján 2286 lakos él. Döge Árpád-kori település. Nevét az oklevelek 1284-ben említették először Kysduge néven. 1270-1290 körül Dioga, később Kis- és Nagy-Döge néven írták. Az 1300-as évek elején a Várday család volt a település birtokosa. Az 1500-as évek első felében pedig a Cserney és a Soós családoké volt. A 17. század, 18. századokban több család; az Esterházy, Szögyényi, Horváth, Nozdoviczky, Eröss és Salamon családok birtoka volt. A 20. század elején az Elek és Ferenczy családoknak volt itt birtokuk. 1944-ben nagyobb birtokosa Jármay Mária volt. Az 1910-es 2. népszámláláskor 1725 lakosa volt, ebből 1721 magyar, melyből 1330 református, 262 római katolikus, 74 görögkatolikus volt.

¹ Forrás: <https://www.nemzetijelkepek.hu/onkormanyzati-cimer/doge-kozseg>

² Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/D%C3%B6ge>

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

1.1.4. A történeti településszerkezet alakulása

A hagyományos hosszházas elrendezés falusi lakóháztípus az egész településen megtalálható. Az egytraktusos lakóházat egy következő fejlődési fokozatban az utcafronton L alakban bővítették. A település ősi magját a Kossuth utca részén lévő telkek alkották. A település a betelepülések folytán növekedett.

1.1.5. A történeti településszerkezet bemutatása térképeken

A település tájhasználatának alakulása, változása az I. Katonai felmérés (1763-1787), a II. Katonai felmérés (1806-1869), a III. Katonai felmérés (1869-1887), illetve Magyarország Katonai Felmérése (1984)³ történeti térképek vonatkozó szelvényein, illetve a Google Earth közelmúltban készült műholdfelvételein keresztül kerül bemutatásra.

(1763-1787) – Első Katonai Felmérés

(1806-1869) – Második Katonai Felmérés

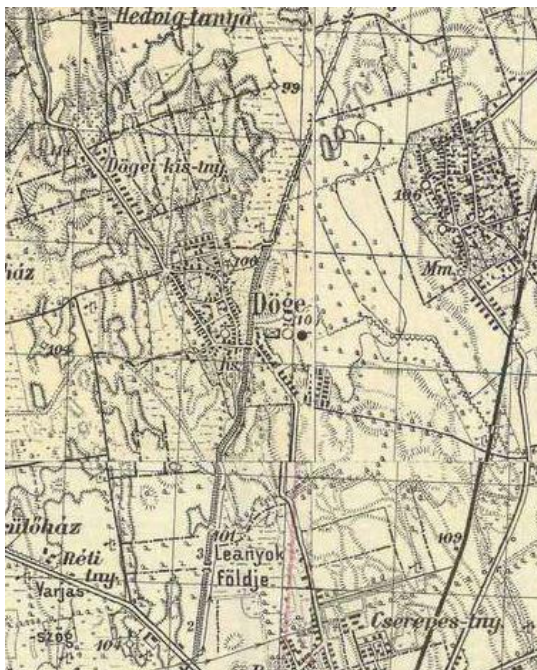
³ Forrás: mapire.eu

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

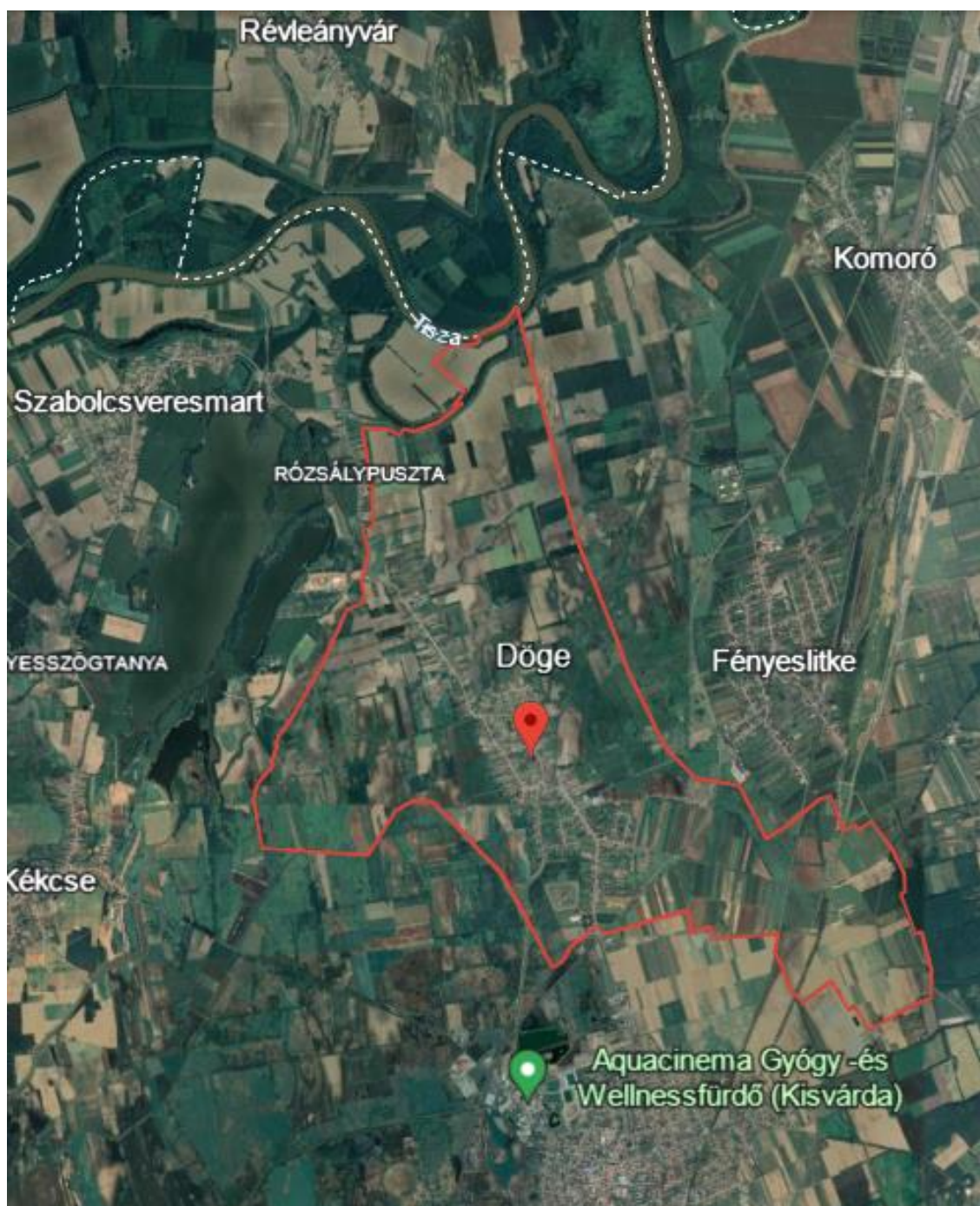
(1869-1887) – Harmadik Katonai Felmérés

Magyarország Katonai Felmérése (1984)

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Google Earth műholdfelvétel

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

1.1.6. A telekstruktúra vizsgálata

A XVIII. század végén a Szabolcs megye településeit kettősség jellemezte. A középső és keleti részen közepes nagyságú vagy aprófalvas kishatárú, míg a nyugati részen nagy kiterjedésű határral rendelkező halmazos települések voltak döntően. A megye nagy részén a korábban elpusztult majd újra vissza települt vagy újonnan telepített falvak általában megőrizték a korábbi jellemző településszerkezetüket. A települések jellemzően utifaluk, vagy halmazos településszerkezetűek voltak. Az utifaluk jellemzője az orsószerűen kiszélesedő főutca, mely orsóban a templom állt. A kiszélesedett utca két oldalán szalagtelkek álltak. A halmazos települések közös alapvető jellemzője, hogy a halmazosodás idején még hiányzott az utca. Tehát ez a telkek olyan csoportosulása volt, ahol nem volt előre tervezett utca. A térbeli, elrendeződést a terepviszonyok, a belvízrendszer, a klíma, az építőanyagok továbbá a központi funkciók telepítése határozta meg.

A településre vonatkozó építészeti előírások szem előtt tartásával elérhető, hogy az új építésű házak ne idegenként, hanem ismerősként jelenjenek meg a többi ház között, melyek majd teljes mértékben elősegítik a település karakterének megőrzését, és tovább formálják, mint ahogy ezt a nem rég kivitelezett új épületek is teszik.

Településkarakter: jelene és jövőbeni alakítása:

A belső településkép szerves fejlődését torzították a már említett 1970-es és 1980-as évek lakásépítési programjai. A heterogén belső településkép azonban általában így is emberléptékű, barátságos ma is. A jövőben a településen az átépülés mellett a (lakó) épületek felújítása lesz a jellemző, beleértve a kerítés, a belső udvar (kert) átépítését is. Az építési munkákkal, a felújításokkal a településkép kedvező alakítását lehet elősegíteni. Ehhez (is) ad építészeti ajánlásokat a kézikönyv az építetőknek, a településképért.

1.1.7. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A település értéke, erőforrása az a természeti-topográfiai adottságok folytán kialakult érdekes együttélés, amelyet a síkvidéki falusias település és központja, a mélyebb fekvésű, dombosabb külterülete, a csatorna és környéke, a nagymértékű erdőszűrsége jelent.

A települést elsősorban szántóföldi mezőgazdasági területek, kertes mezőgazdasági területek (gyümölcsös-, szőlőskertek) határolják. Jellegzetes nagy kiterjedésű külterületi lakott helye a településnek nincs. A szántóterületek mellett jelentős aránnyal bírnak az erdőterületek, melyek fő alkotóeleme az akác. Az erdőterületek aránya mintegy 3,62%, kiterjedésű. A település területének környezetében több gyümölcsös található, mintegy 7,26%-ban. A rét-, legelőterületek közel 18.5%-on, terül el. Meghatározó elemei a településnek, mely az állattenyésztés feltételeit alapozza meg. A külterületet az összterület 86.64%-a. A belterület, inkább a település középső területén nyúlik el 12,28%-ban. A zártkertek foglalnak el legkevesebb részt a közigazgatási határon belül, mintegy 1,083%-ban. A település területének döntő részét a falusias karakter jellemzi. A leágazó utcák beépítése szintén a falusias lakóterületre utal. A régi településrész mentén nem követi a törtvonalú telekformákat, az egyenes szalagtelkek az „ösközség” főutcájának mentén aránylag széles, viszont változatos hosszúságú ingatlanokat eredményeztek. Az utólagos telekosztásoknál, és beépítéseknél már az utóbbi évtizedekben megszokottá vált a 16-18 m-es szélesség, és a (80)-100-120 m hosszú telkek a jellemzőek. A „főutca” mentén elvéve található régi lakóházak kivételével, az új utcák ingatlanjai előkertes beépítésűek. Hatra nyúló szalagtelkei általában sorosak, ritkábban kétsorosak (nyári konyha épület szélesebb ingatlanon a jellemző).

Döge jellegzetesen többutcsás település. A korabeli katonai térképeken jól láthatóak a mai Kisvárdával összekötő út, valamint a mai Kossuth, Rákóczi, Petőfi, Szabadság, Árpád, Ady Endre, utcák. A telekhasználat rendje szigorúan szabályozott. A hosszú, keskeny telek egyik végében sorakoznak a lakóházak, rövidebb oldalukkal az utca felé, a hátsó része legtöbbször veteményes vagy gyümölcsöskert. Döge belső településképét letisztult, arányos formák jellemzik. A település tömbszerkezete összességében elég szabálytalan képet mutat. A régebben kialakult

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

lakótömbök, az őket határoló utcák miatt szabálytalanabb alakúak. A későbbiekben kialakított lakótömböket határoló utcák szabályosabb, vonalvezetésűek és egymásra nagyjából merőlegesen határolnak, ezért könnyen megkülönböztethetjük őket a régebben kialakult utcáktól és tömböktől. A tömbök mérete a kicsitől a nagyig változó. A település utcái többnyire előkertes beépítésűek, és a palánkkal vagy drótkerítéssel határolt utcai telekoldalon állnak (a lakóházzal szemközti udvarrészen) a nagyobb gazdasági épületek. (Az utcára véggel néző lakóházak „kiskert” általában a bejárat felőli oldalra is befordul.) Szalagtelkei ennek megfelelően kétsoros elrendezésűek. A falu belterkei kerítésekkel funkciójuknak megfelelően részekre osztottak, és rajtuk a különböző rendeltetésű épületek különállóak. A falura a tagolt épületelrendezés a jellemző. A település külterületének szerkezetét a természeti adottságok, és az infrastrukturális hálózatok is jelentősen tagolják.

Dögére nem jellemző az egységes településkép, mivel a lakóházak megjelenése (épületmagasság, tetőforma stb.) igen változatos. A nagy területtel rendelkező közintézményekre, a szabadon álló építési mód, és a magastető jellemző. A településen ugyanúgy megtalálhatóak a kockaházak, valamint az akár kétszintes modernebb lakóépületek is. De találkozhatunk régi keskeny, tornácos parasztházakkal is. Az épületek jó állapotban vannak, az előkertek gondozottak. Számos igényesen kialakított közparkok is találhatóak a településen. Ezek összességében egy kellemes falusias jellegű község Dögének.

Döge infrastruktúrájának kiépítettsége ideális, a belterületi utak túlnyomó része aszfaltozott. A településen a háziorvosi, fogorvosi ellátás megoldott, gyógyszertár és postahivatal is működik. Nevelési oktatási intézmény a Ölbey Irén Általános Iskola. A művelődésre lehetőséget biztosít 7 ezer kötetes könyvtára és a Művelődési Háza.

A település központja a Kossuth utca mentén alakult ki. Itt és a közvetlen közelben lévő tömbökben található a település legtöbb intézménye (egészségügyi-, művelődési-, oktatási-, igazgatási-, kereskedelmi-, szolgáltató intézmények stb.).

1.1.8. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

Döge telekhasználati rendje szigorúan szabályozott. A jelenlegi utcái a település központjában, már a XVII. században is hasonlóan kanyarodtak. Döge község legfontosabb és megőrzendő morfológiai, településképi értéke, a tájban való igen előnyös elhelyezkedése.

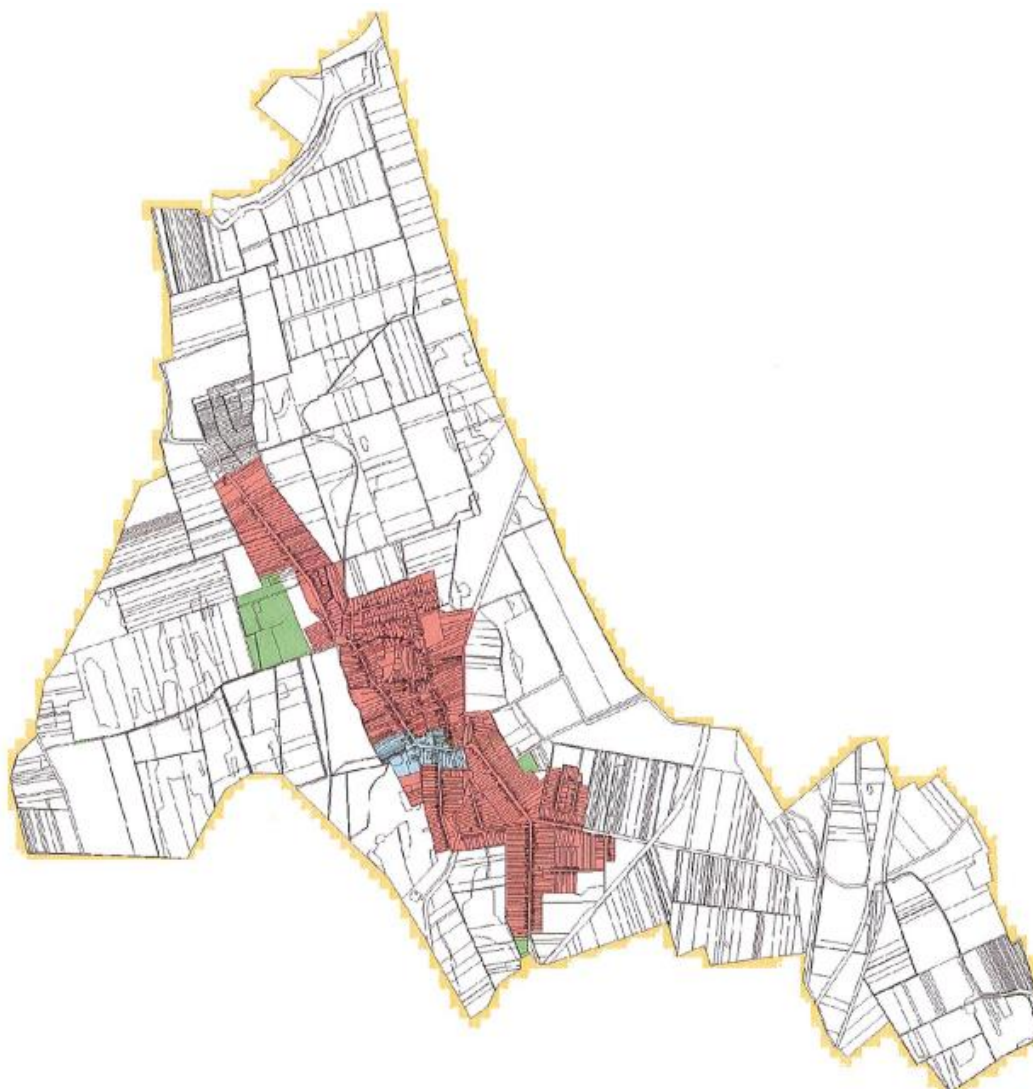
Az utcaképek, a beépítés, az épületek közvetlen látványai örökségi szempontból értékeket képviselnek. A Község épületállománya, a házak karaktere Dögén meglehetősen vegyes, ami egyaránt összefügg a telekrendszer vegyességével, az építés korával, az eltérő időszakokban történt építés keveredésével.

A település belterületén a hagyományos – védett – falusi porták, egyéb jellegzetes típusok találhatók a Községben (hatvanas években épült sátoztetős "kockaépületek"; utcavonalra merőleges tetőgerincű újabb házak - szélesebb traktussal épültek a 80-as években; a legutolsó évek "divatos" épületei - szerencsére alig lelhetők fel túlfarmált, túldíszített házak).

A község hagyományos falusias beépítésű, hosszú-keskeny telkekkel rendelkezik. Az épületek gerince az utcákra merőleges. A funkcióvesztés következtében a foghíjakon új épületek épültek, amelyek több helyen már-már kertvárosi utcaképet kölcsönöznek a területnek, ugyanakkor illeszkednek a hagyományos, utcára merőleges gerincű beépítéshez. A település központja felé érve, az eredeti telekszerkezet megtartásával, laza családi házas beépítés alakult ki, a kertvárosias-laza karakter építészeti jegyeit hordozza.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Jelmagyarázat:

	Faluközpont		Gazdasági területek
	Általános lakóterület		Tanyák, beépítésre nem szánt területek és külterületi mezőgazdasági majorok

1.1.9. A tájszerkezet alakulása

Döge község Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében, a Kisvárdai járásban található. Tanyák, majorok építésénél biztosítani kell a tájba illesztést megfelelő, lehetőleg pavilonos (nem tömbösített) telepítési koncepcióval, természetes tájba illő anyaghasználattal, egyszerű építészeti tömegformálással, magastetős kialakítással, a területen jellemző természetes anyagú fedési móddal. Kerítések szükségessége esetén természetes, lehetőleg faanyagú megoldások a kedvezőek, fonott vagy egyéb természetes anyagú, illetve fa betétmezőkkel. Meg kell ismerni és be kell tartani a védett területekre vonatkozó kezelési tervét, arculati ajánlásait. Valamennyi alkalmazott eszközzel

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSTERVEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
--	--	--

törekedni kell a tájkarakter megőrzésére, a növény-, és állatvilág indokolt védelmére, zavarásának, megváltoztatásának elkerülésére.

Döge település jelentős nagyságú külterületi termőföldjei hagyományosan szántóterületként, gyümölcsösként hasznosítottak. Erre vonatkozóan a következő ajánlások érvényesek:

- A talaj, mint a növényzet egyik alapvető élettere, a legfontosabb természeti erőforrások közé tartozik, melynek védelme különösen fontos Magyarországon, mivel az ország területének kb. 50%-n szántóföldi művelés folyik. A mezőgazdasági művelés alatt álló területeken az intenzív talajművelés igen súlyos talajerózióhoz, talajtömörödéshez, a biodiverzitás csökkenéséhez, valamint a bemosódott növényvédő szerek által a felszíni, felszín alatti vizek szennyeződéséhez vezethet.
- Olyan talajkímélő művelési módokat kell alkalmazni, amelyek a talaj erózió és defláció elleni védelmét, a talaj szerkezet és -nedvesség megőrzését, a talaj szervesanyag tartalmának növelését, a talajélet védelmét célozzák meg. A talajerózió és a különböző művelési rendszerek összefüggéseit vizsgáló kutatási eredmények alapján elmondható, hogy a kímélő művelés világszerte hozzájárult a talajerózió csökkenéséhez.
- A természetközeli élőhelyek szomszédságában a természetvédelmi érdekeket szem előtt tartó hagyományos művelési módok, gazdálkodási formák részesítendőek előnyben. A mezőgazdasági szennyező források mennyiségét csökkentve hozzájárulhatunk a természetközeli élőhelyek megővéséhez.
- A helyi tájhasználatra jellemző művelési ágak megtartására és fejlesztésére, a hagyományos tájszerkezet megőrzésére, illetve visszaállítására kell törekedni.

Általánosságban elmondható, hogy a természeti állapot megőrzésére, illetve javítására kell törekedni.

Ösztönözni kell a hagyományos növényi kultúrák termesztését, valamint a biogazdálkodás megteremtését.

1.2. A település régészeti örökségeinek felmérése újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület esetén terepbejárással

A régészeti elemek vizsgálatát a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvényben meghatározott fogalmak alapján végeztük el.

Régészeti feltárás (2001. évi LXIV. tv. 7. § 30.)

Tudományos módszerrel végzett tevékenység (régészeti megfigyelés, terepbejárás, próbafeltárás, megelőző feltárás, mentő feltárás, tervátás, műszeres lelet- és lelőhely-felderítés, beleértve a fémkereső műszer használatát), amelynek célja a régészeti örökség elemeinek felkutatása.

Régészeti lelőhely (2001. évi LXIV. tv. 7. § 35.)

Földrajzilag körül határolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben találhatók.

Terepbejárás (2001. évi LXIV. tv. 7. § 41.)

Minden olyan felszínen végzett kutatás, adatgyűjtés és kiértékelő dokumentálás, amely a régészeti örökség nem ismert elemének felfedezésére vagy a régészeti lelőhely állapotának ellenőrzésére, illetve azonosítására irányul, függetlenül attól, hogy együtt jár-e a leletek összegyűjtésével vagy sem.

A régészeti terepbejárás olyan kevésbé roncsoló hatású kutatási módszer, mely a talajfelszín szemrevételezése, tanulmányozása útján állapítja meg a régészeti jelenségek helyét és elterjedését, és ezt összevetve a múzeumi és szakirodalmi adatokkal, továbbá a környezet geomorfológiai vizsgálatával, meghatározza a régészeti lelőhely határait, a felszín alatt rejtőző régészeti jelenségeket és azok korát. A régészeti terepbejárás tudományos módszertana nyomtatott formában is hozzáférhető.⁴

Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítését terepbejárás előzte meg.

A vizsgálatnál figyelembe vett a kulturális örökség régészeti vonatkozásait érintő speciális törvények és rendeletek a bevezető részben ismertetettek szerint.

- 1997. évi LXXVIII. törvény: az épített környezet alakításáról és védelméről
- 1997. évi CXL. törvény: A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásáról és a közművelődésről
- 2001. évi LXIV. törvény: A kulturális örökség védelméről

A régészeti elemek vizsgálatát a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvényben meghatározott fogalmak alapján végeztük el.

Régészeti emlék (2001. évi LXIV. tv. 7. § 28.)

A régészeti örökség ingatlan eleme.

Régészeti érdekű terület (2001. évi LXIV. tv. 7. § 29.)

Valamennyi terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető.

⁴ Jankovich- Bésán Dénes: A felszíni leletgyűjtés módszerei és szerepe a régészeti kutatásban. Régészeti Továbbképző Füzetek 4. Szerk. T. Dobosi Viola, Budapest 1993.61.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
--	--	--

Régészeti feltárás (2001. évi LXIV. tv. 7. § 30.)

Tudományos módszerrel végzett tevékenység (régészeti megfigyelés, terepbejárás, próbafeltárás, megelőző feltárás, mentő feltárás, tervásatás, műszeres lelet- és lelőhely-felderítés), melynek célja a régészeti örökség elemének felkutatása.

Régészeti lelet (2001. évi LXIV. tv. 7. § 33.)

A régészeti örökség érzékelt, felfedezett, feltárt - jellegénél fogva - ingó eleme, függetlenül attól, hogy eredeti helyéről, összefüggéseiből, állapotából elmozdult, elmozdították-e, vagy sem. Nem minősülnek régészeti leletnek azon kulturális javak, amelyek 1711 előtt keletkeztek, és bizonyítottan műgyűjteményben maradtak fenn.

Régészeti lelőhely (2001. évi LXIV. tv. 7. § 35.)

Az a földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben található, és amelyet a hatóság nyilvántartásba vett.

Régészeti megfigyelés (2001. évi LXIV. tv. 7. § 36.)

A földmunkával járó fejlesztések, beruházások régész által a helyszínen történő folyamatos figyelemmel kísérése és annak dokumentálása.

Régészeti örökség (2001. évi LXIV. tv. 7. § 37.)

Az emberi létnek a föld felszínén, a föld vagy a vizek felszíne alatt és a természetes vagy mesterséges üregekben 1711 előtt keletkezett érzékelhető nyoma, mely segít rekonstruálni az emberiség történetét és kapcsolatát környezetével.

Régészeti védőövezet (2001. évi LXIV. tv. 7. § 38.)

A védetté nyilvánított régészeti lelőhely környezete, amely biztosítja annak fenntarthatóságát, megközelíthetőségét, tájképi védelmét.

1.3. A védett műemléki értékek települési értékleltára

- 1.3.1. Világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területeket
- 1.3.2. Országos építészeti örökség elemei
- 1.3.3. Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek

1.3.1. Világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területeket

Jelen a település esetében nem releváns.

1.3.2. Országos építészeti örökség elemei

A településnek nyilvántartott műemléke nincs.

1.3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

1.3.3.1 Helyi védelem alatt álló épületek

A község területén nincs helyi védett építészeti érték!

A helyi egyedi védelem alatt álló és védelemre javasolt építmények értékelemzés szempontjainak:

ESZMEI JELENTŐSÉG		
A megállapításnál vallási, nemzeti és helyi jelentőségének figyelembevételére került sor, továbbá a hagyományok ápolásában, az oktatásban, valamint a közművelődésben szerepe jelentős-e az épület.		
Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
<u>A</u>	<u>nagyon jelentős</u>	közművelődés szempontjából jelentős érték, a vallási nemzeti vagy helyi identitás erősítésében fontos szereppel bír; megyei ismertsége érdemes
<u>B</u>	<u>jelentős</u>	jellemzi a helyi közösség erős kötődése; az oktatásban, ismeretterjesztésben szerepe van/lehet, a hagyományok ápolásával kapcsolatos, helyi szinten ismert
<u>C</u>	<u>kevésbé jelentős</u>	helyi szinten is kevésbé ismert, de helytörténeti jelentőséggel bír

HASZNÁLATI JELENTŐSÉG		
A minősítésbe soroláskor a figyelembe vett szempont az volt, hogy közcélra alkalmazzák, vagy magáncélok kielégít, esetleg használaton kívül van-e.		
Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
--	---	--

<u>A</u>	<u>nagyon jelentős</u>	használata közcélokot szolgál
<u>B</u>	<u>jelentős</u>	használata magáncélokot szolgál
<u>C</u>	<u>kevésbé jelentős</u>	használaton kívül van

ESZTÉTIKAI JELENTŐSÉG

Az építménynek a külső megjelenésének a vizsgálata a szempont figyelembe véve, hogy értékes stílusjegyet őrző létesítményről van-e szó.

Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
<u>A</u>	<u>nagyon jelentős</u>	színvonalas, művészi kvalitásokkal rendelkezik
<u>B</u>	<u>jelentős</u>	vizuálisan harmonikus, a közzéadásnak megfelel, azt fejleszti
<u>C</u>	<u>kevésbé jelentős</u>	nem hordoz jelentős esztétikai értéket

IDEGENFORGALMI JELENTŐSÉG

A szempont jelentése, hogy az épület mekkora jelentőséggel bír a turisztika figyelembevételével.

Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
<u>A</u>	<u>nagyon jelentős</u>	különleges vonzerő, önálló turisztikai termék
<u>B</u>	<u>jelentős</u>	turisztikai terméknek alkalmas, a főbb vonzerők mellett kiegészítő szereppel bír(hat)
<u>C</u>	<u>kevésbé jelentős</u>	nem alkalmas önálló turisztikai terméknek, a vonzó településkép kialakításában van szerepe

ÁLLAPOT

Az épület szükséges beavatkozásának meghatározására állapot, mely 3 kategóriába lett besorolva.

Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
<u>A</u>	<u>jó</u>	hosszú távon karbantartása szükséges
<u>B</u>	<u>közepes</u>	részleges felújítása szükséges
<u>C</u>	<u>rossz</u>	teljes felújítása, rekonstrukciója szükséges

MEGKÖZELÍTHETŐSÉG

Területi elhelyezkedés vizsgálata.

Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
<u>A</u>	<u>jó</u>	a település központjában van illetve főút mellett
<u>B</u>	<u>közepes</u>	a központi rész vonzáskörzetéhez tartozó területen van
<u>C</u>	<u>rossz</u>	a település peremterületén van, rossz megközelíthetőség

VESZÉLYEZTETETTSÉG		
A sürgősség megállapításáról ad felvilágosítást.		
Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
<u>A</u>	<u>nem veszélyeztetett</u>	hosszú távú fenntartható használata, karbantartása, szükség esetén felújítása biztosított, a használatból járó terhelés a kritikus terhelhetőség határán alul marad
<u>B</u>	<u>közepesen veszélyeztetett</u>	állagmegóvása biztosított, de szükséges felújítása nem, illetve használata nem megfelelő
<u>C</u>	<u>veszélyeztetett</u>	állapota rossz és felújítása nem várható, használaton kívül van, illetve használatával az állapot romlása következik be

.3.3.4 Népi építészet – lakóházak

A háromhelyiséges, szoba-konyha-kamra, szoba-pitvar/kéményfalja-kamra, szoba-konyha-szoba beosztású. Ezeket más néven soros alaprajzú házaknak is hívták. Olyan lakóháztípus, amelyben a helyiségek sorosan – sorban egymás mögött, egyenes vonalban, egy tengelyre fűzve épülnek. Az ilyen házakat legfeljebb folyosó egészíti ki. Az egyes helyiségek egymásból vagy külön-külön az udvarról, folyosóról közelíthetők meg. Hazánk paraszti lakóházainak nagyobb része e típusba tartozik. A 14–15. sz. óta általános az a szoba-konyha (pitvar-kéményfalja) - szoba vagy kamra beosztás, ami kamrával, istállóval, esetleg színnel bővíthetett.

Döge, Kossuth Lajos u. 170.

Döge Kossuth Lajos u. 147.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Döge, Kossuth Lajos u. 104.

Döge, Kossuth Lajos u. 92.

Az örökséget és a hagyományt gyakran összekeverjük. Meg kell tudnunk különböztetni az anyagiségában megfogható örökséget a hagyomány eszmei-szellemi tartományától, még akkor is, ha szorosan összetartoznak. A hagyomány az örökség lelke. Nélküle az örökség pusztán tárgy vagy természeti jelenség. A hagyomány az „ige” az értékesíthető anyagban, szakrális értéke van. A hagyomány egyúttal szellemi-technológiai készség, és elődjektől maradt ránk. A fenntartó közösség számára soha nem maradiság, éretlen ragaszkodás a múlthoz, a meghaladott-hoz, hanem az a belső képesség, amely biztosíték a túlélésre, a fejlődésre, a keretek között tartott újításra, és mégis a korlátlan szabadságra. A kereteket a föld, a falu, a létezés alapját jelentő munka, a mezőgazdálkodás jelenti. A falut érő környezeti, vagy éppen az emberiség által okozott csapások mindenekelőtt a hagyományok elvesztésével jártak. A mai építészetben sokszor a töredékét láthatjuk meg annak a páratlan csodának, ami egykoron úgy tűndökölt. Ebből következett az örökség ócskasággá nyilvánítása, az irányított lealázással, felejtéssel. Ezért a vidéki örökségvédelem nem nélkülözheti a hagyományok felderítését és megőrzését, ha kell, újra tanulását. Ez ugyanolyan feltétel, mint a műemlékvédelemben a megelőző tudományos kutatás.

1.3.4. Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek

Régészeti örökség

A 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség elemeit a következőképpen definiálja: „a régészeti örökség, a hadtörténeti örökség régészeti módszerekkel kutatható elemei, a műemléki értékek, valamint a kulturális javak”. Régészeti örökségnek tekintendő „az emberi létnek a föld felszínén, a föld vagy a vizek felszíne alatt és a természetes vagy mesterséges üregekben 1711 előtt keletkezett érzékelhető nyoma, amely segít megismerni az egyetemes kultúrát, az emberiség történetét, kapcsolatát környezetével, valamint hozzájárul az ország területén élt népek és a nemzet történelmének rekonstruálásához, igazolja, bemutatja, alátámasztja népünk eredetét és fejlődését, továbbá amellyel kapcsolatos információszerzés fő forrásai a feltárás és egyéb kutatási módszerek”. A Lechner Tudásközpont nyilvántartásában 18 lelőhely szerepel. Jelenleg nem minden esetben megoldott e területek örökségi értékeinek teljes körű felmérése.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

1.3.4.1. Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek

Döge község TRT módosítással érintett területén található nyilvántartott régészeti lelőhelyei a következők:

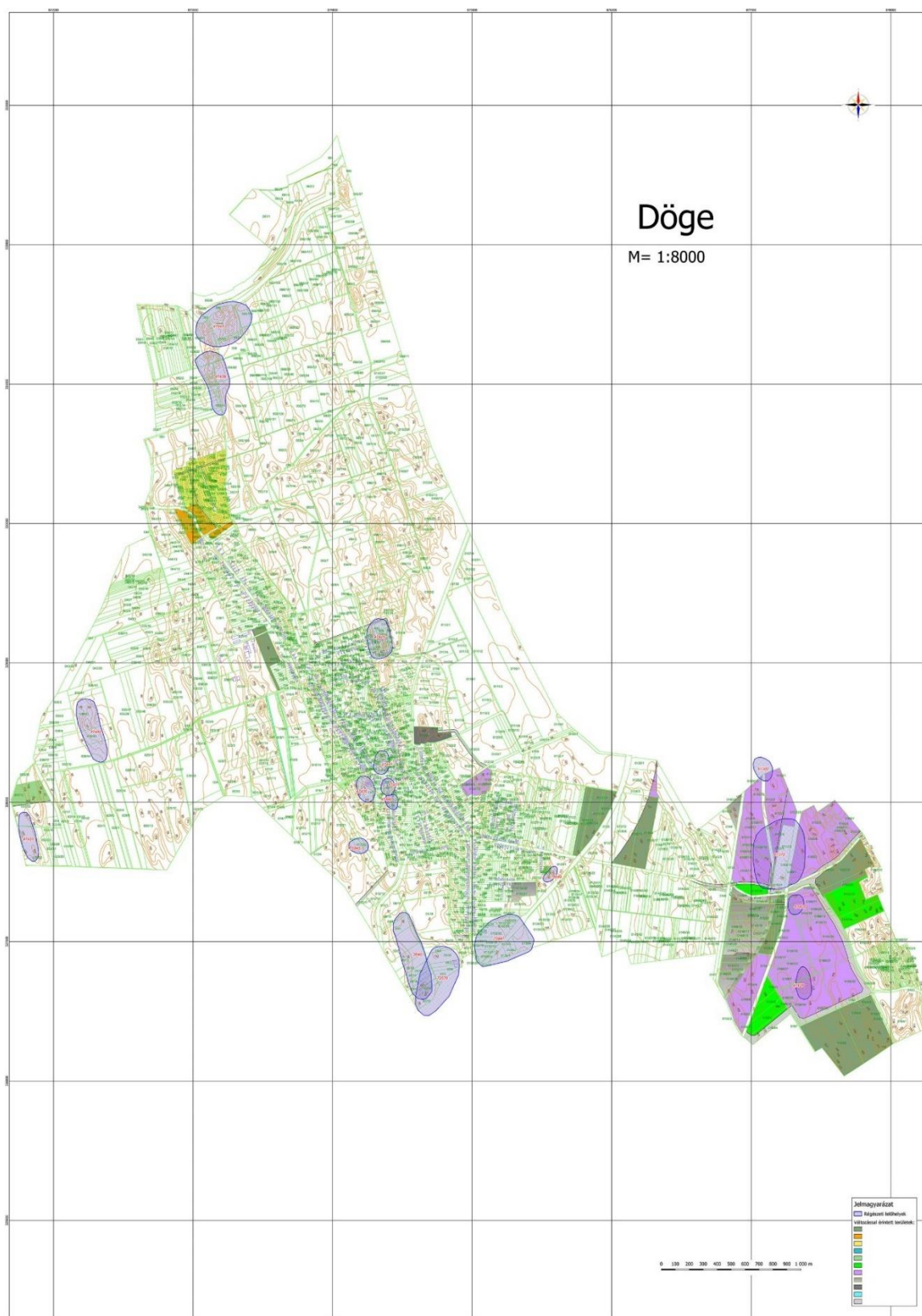
Azonosító	Lelőhely szám	Település	Név	Helyrajzi szám
36401	1	Kisvárd	Csabamező	05/18, 07, 08/10, 08/12, 08/13, 08/15, 08/16, 08/17, 08/18, 08/19, 08/20, 08/5, 08/7, 08/8, 08/9.
47421	2	Döge	Nozdoviczky Kázmér beltelke	17, 18/1, 18/2, 18/3, 22/1, 23/1, 23/2, 24/2, 25, 26/1, 26/2, 27/1, 27/2, 35.
47425	3	Döge	Kertek köze	0101/5, 0101/8, 0104, 437, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516/1, 516/2, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539.
47428	4	Döge	Kishegy	0166/3, 0166/33, 0166/37, 0166/7, 0166/21.
47430	5	Döge	Iskola	1/4, 1/5, 1/6, 18/1, 18/2, 18/3, 21/1, 3, 4, 5, 877, 878.
47431	6	Döge	Mezőőr-tanyája	033/14, 033/22, 033/53.
47438	7	Döge	Öszöd	050, 051, 052/10, 052/11, 052/12, 052/13, 052/14, 052/15, 052/16, 052/17, 052/18, 052/19, 052/2, 052/20, 052/4, 052/5, 052/6, 052/7, 053, 054/22, 054/23, 054/24, 054/25, 055, 056, 066/102, 066/81, 066/82, 048/3.
47440	8	Döge	Ferenczy kastély	13, 14, 15, 16, 17, 25, 37/2, 37/6, 37/7, 40, 41, 42, 43, 44.
47441	9	Döge	Evangélikus templom	710, 837, 838, 839, 840, 841, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856/1, 859/2, 859/3, 859/4, 860, 861, 862, 864, 865, 866, 867.
47442	10	Döge	Ágota-hegy	036/42, 036/43, 036/44.
47444	11	Döge	Tisza partomlás	054/24, 054/25, 055, 056, 057/1, 057/2, 057/3, 058, 060/5,

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

Azonosító	Lelőhely szám	Település	Név	Helyrajzi szám
				066/113, 066/114, 066/6, 066/94, 066/95, 074.
61372	12	Döge	I. járástól Ny-ra (Záportározó / Gurító domb)	0150/1, 0150/3, 0150/10, 0150/14, 0150/15, 0150/16, 0150/17, 0150/18, 0150/19, 0151, 0152/3, 0152/4, 0152/5, 0153/2, 0153/15, 0153/16, 0160/1, 0160/2, 0160/8, 0161.
75949	13	Döge	ZP Döge 03	0129/1.
63408	14	Döge	II. járás	0166/30, 0166/31, 0166/25, 0166/20, 0166/29, 0166/3.
72579	15	Döge	Kossuth utca vége	<u>Döge:</u> 05/10, 05/19, 05/3, 05/4, 05/5, 05/9, 07, 08/15, 08/16, 08/17, 08/18, 08/19, 08/20, 08/5 <u>Kisvárdá:</u> 0156/2, 0156/3, 0155, 0161, 0162/1, 0162/2.
75945	16	Döge	ZP Döge 01	012/18, 012/19, 012/20, 012/21.
75947	17	Döge	Döge – ZP Döge 02	<u>Döge:</u> 0132/12, 0132/14, 032/15, 0132/16, 0132/17, 0132/18, 0132/19, 0132/20, 0132/24, 0132/27, 0132/28, 0132/29, 0132/30, 0132/31, 0132/32, 0132/7, 0133, 0139/1, 0139/2, 0139/3, 0139/4, 0139/28, 947/15, 947/16. <u>Kisvárdá:</u> 0146/114, 0146/115, 0146/116, 0146/117, 0146/119, 0146/60, 0146/99, 0151, 0151/1.
61382	17	Fényeslitke	Kossuth utca vége	<u>Döge:</u> 0150/13, 0151, 0152/1. <u>Fényeslitke:</u> 0113/3, 0125/6, 0126, 0127, 0128/2, 0128/3, 0128/4.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Régészeti területek (saját szerkesztés)

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSTERVEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

1.3.4.2. Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek részletes mutatóit

Sorszám	Azonosító	Lelelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
1	36401	1	-	Kisvárdá – Csabamező	Általános	05/18,07,08/10, 08/12, 08/13, 08/15, 08/16, 08/17, 08/18, 08/19,08/20,08/5, 08/7, 08/8, 08/9

Leírás:

A lelőhely Döge déli határában található, a Belfőcsatorna keleti partján, a Bertók-tótól nyugatra, a 4. sz. főúttól északra, egy alacsony fekvésű egykori vízzel borított terület nyugati partján húzódó É-D-i irányú dombháton. A lelőhely kiterjedése 650x170 m. A Magyar Nemzeti Múzeum leltárkönyvi bejegyzése alapján, 22/1852-es leltári számon egy kengyelt és egy fokost leltároztak be erről a lelőhelyről, melyek 1852-ben báró Vécsey Miklós ajándékaént kerültek a múzeumba (Dienes István – Németh Péter: A Szabolcs megyei honfoglalás és kora Árpád-kori temetők terepbejárás naplója. Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 1996/2. 287-370.)

A lelőhely területének déli része átfedésben van a 72579 azonosító számú Döge – Kossuth utca vége nevű őskori és Árpád-kori településként azonosított régészeti lelőhellyel.

Veszélyeztetettség:

A lelőhely északi részén – 08/8, 08/9, 08/10, illetve a 08/7 és 08/13. helyrajzi számok nyugati része – illetve a déli szélén található 08/15 helyrajzi számú ingatlanon jelenleg gyümölcsös található. A gyümölcsösök alatt mélyművelés jelenleg nem folyik, így a gyümölcsös kialakítását megelőző mélyszántás után még a föld alatt megmaradt örökségvédelmi elemeket bolygatás nem éri jelenleg. A fák jövőbeli kitermelése, tuskózása és gyökérfésülése során azonban a föld alatt található, megmaradt régészeti jelenségek nagy valószínűséggel elpusztulnak. Ezért javasoljuk a tuskózást pontszerűen elvégezni, a föld minél kisebb bolygatása mellett. Kerülendő a gyökérfésű használata is. A tuskózás során régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

A lelőhely területének többi része mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

Sorszám	Azonosító	Lelelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
2	47421	2	-	Döge – Nozdroviczky Kázmér beltelke	Általános	17, 18/1, 18/2, 18/3, 22/1,23/1, 23/2, 24/2, 25, 26/1, 26/2, 27/1, 27/2, 35

Leírás:

Jósa András feljegyzése szerint Nozdroviczky Kázmér beltelkén, az udvaron került elő egy edény 1906-ban, a dombra épült kastélynál. Az edényt Nozdroviczky György ajándékozta a múzeumnak (Ltsz.: 65.58.1.). A Kossuth utca 114. szám alatt található kastély később tanácsháza lett. A leletek alapján itt egy honfoglaláskori temető található, amelyet megerősített Nyárády Mihály 1951-ben végzett helyszíni szemléje is, amikor ismét honfoglaláskori leletanyagot talált. A lelőhely 130x105 m kiterjedésű, észak-déli irányú, a Katolikus templomtól a Virág utca tengelyében délnek húzódó É-D-i irányú dombháton található. A lelőhely jelenleg ismert déli vége a Béke

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
--	--	--

utcánál található, ahol érintkezik a 47440 azonosító számú Döge – Ferenczy kastély nevű, ugyancsak honfoglaló temetőként azonosított lelőhellyel. A két lelőhely feltételezhetően azonos, összevonásuk a későbbiekben javasolt. (Irodalom: Dienes István – Németh Péter: A Szabolcs megyei honfoglalás és kora Árpád-kori temetők terepbejárás naplója. Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 1996/2. 287-370., Istvánovits Eszter: A Rétköz honfoglalás és Árpád-kori emlékhelye. Magyarország honfoglalás és Árpád-kori sírleletei 4. 2003.,48).

Veszélyeztetettség:

A lelőhely területe belterület, ezért a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit a jövőbeli beépítések veszélyeztetik a legjobban. A hatáscsökkentő feladatok tekintetében a mindenkor építési engedélyben foglaltak szerint kell eljárni. Ugyanakkor a beépítés földmunkáihoz régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

Sorszám	Azonosító	Lelelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
3	47425	3	-	Döge – Kertek köze	Általános	0101/5,0101/8, 0104, 437, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516/1, 516/2, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539

Leírás:

A lelőhely Döge ÉK-i részén a köztemetőtől északra található, részben a település belterületén, a Petőfi utcától keletre, a Rákóczi és Szabadság utcák keleti végénél található, Kertek – köze néven nyilvántartott homokháton. Nozdovicsky Ilona 1932-ben XI. századi köznépi temetőrészlet 7 sírjára akadt (4 vázat a dombos részen épített út bevágásakor, 3 vázat később a domb alján) 11 db tárggyal. Nozdovicsky Ilona 1934-ben az itt talált leleteket átadta a múzeumban Kiss Lajosnak. Elmondása alapján több Szent László érem került innen birtokába, melyek közül Kiss Lajos egyet megszerzett. Egy bronz hajkarikát Tutkovics András adott át a múzeumnak. A kérdéses rész a Szabadság u. 35-37. telektől északra eső terület, ahol egy a térképen is jelzett nagy méretű homokgödörrel a temetőt északkeleti részét elpusztították. A lelőhely É-D-i irányú, kiterjedése 300x180m. (Irodalom: Dienes István - Németh Péter. A Szabolcs megyei honfoglalás és kora Árpád-kori temetők terepbejárás naplója. Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 1996/2. 287-370., Istvánovits Eszter: A Rétköz honfoglalás és Árpád-kori emlékhelye. Magyarország honfoglalás és Árpád-kori sírleletei 4. 2003.,47.).

Veszélyeztetettség:

A lelőhely korábbi bányászattal érintett részén a régészeti jelenségek elpusztultak. A lelőhely többi része azonban belterület. Ezért a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit a jövőbeli beépítések veszélyeztetik a legjobban. A hatáscsökkentő feladatok tekintetében a mindenkor építési engedélyben foglaltak szerint kell eljárni. Ugyanakkor a beépítés földmunkáihoz régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
4	47428	4	-	Döge – Kishegy	Általános	0166/3,0166/33, 0166/37,0166/7, 0166/21

Leírás:

A lelőhelyhez tartozó honfoglaló temető sírjait 1963-ban találták a Rákóczi Tsz gyümölcsöse körüli kerítés oszlopainak leásásakor, mintegy 60-70 cm mélyen. Az esetet Maklár Béla dögei pedagógus jelentette Makay László kiskvárdai múzeumigazgatónak, aki értesítette a megyei múzeumigazgatóságot. A feltehetőleg X-XI. századi köznépi temető a határ DK-i részén található, a kiskvárdai határ mellett. A domb északi végén, s inkább a keleti lejtőn húzódott a lelőhely a Kiskvárdai és Fényeslitke közötti Hármasszéli elágazástól kb. 1500 m-re keletre található. A leletek bejelentése után elsőként Makay László ment ki a helyszínre, aki megállapította, hogy a megtalált sírt feldúlták. 1966-67-ben Németh Péter három - általa X. század végének meghatározott - sírt tárt fel a lelőhelyen. 1980-ban ismét Németh Péter ásott a Kishegyen. Ekkor került elő az 5-12. sír két sorban. A lelőhely egy É-D-i irányú dombháton fekszik, kiterjedése 230x110 m. (Irodalom: Istvánovits Eszter: A Rétköz honfoglalás és Árpád-kori emlékei. Magyarország honfoglalás és Árpád-kori sírleletei 4. 2003.,47.).

Veszélyeztetettség:

A lelőhely déli, 0166/33 helyrajzi számra eső részét gyümölcsös fedi. A gyümölcsösök alatt mélyművelés jelenleg nem folyik, így a gyümölcsös kialakítását megelőző mélyszántás után még a föld alatt megmaradt örökségvédelmi elemeket bolygatás nem éri jelenleg. A fák jövőbeli kitermelése, tuskózása és gyökérfésülése során azonban a föld alatt található, megmaradt régészeti jelenségek nagy valószínűséggel elpusztulnak. Ezért javasoljuk a tuskózást pontszerűen elvégezni, a föld minél kisebb bolygatása mellett. Kerülendő a gyökérfésű használata is. A tuskózás során régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

A lelőhely területének többi része mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

A településrendezési terv módosítása kapcsán a lelőhely érintett a 96. (Má→KÖu-K) és 97. (Má→Gipe) számú módosítással.

A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
5	47430	5	-	Döge – Iskola	Általános	1/4, 1/5, 1/6, 18/1, 18/2, 18/3, 21/1, 3, 4, 5, 877, 878

Leírás:

A lelőhely Döge belterületén az Osváth téren, a Meserét Óvoda, az Ölbey Irén általános iskola és az Ifjúsági ház telkére lokalizálható. Az emeletes iskola kerítésének építésekor 1960 körül Tenkey Tibor egy csillag alakú bronz buzogányfejet talált, melyet 1964-ben ajándékozott a kisvárdai Rétközi Múzeumnak. A buzogány a Kovács-féle IV. típusba tartozik, s ennek megfelelően a XII-XIII. századra, esetleg a XIV. század első felére keltezhető. A lelőhely É-D-i irányú, kiterjedése 195x130 m. Ugyanakkor sem a leletkörülmények – sírban volt, elásták esetleg szórvány – sem a lelőhely pontos kiterjedése nem kerültek tisztázásra. (Irodalom: Istvánovits Eszter: A Rétköz honfoglalás és Árpád-kori emlékényaga. Magyarország honfoglalás és Árpád-kori sírleletei 4. Nyíregyháza 2003. 47.)

Veszélyeztetettség:

A lelőhely területe belterület, ezért a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit a jövőbeli beépítések veszélyeztetik a legjobban. A hatáscsökkentő feladatok tekintetében a mindenkor építési engedélyben foglaltak szerint kell eljárni. Ugyanakkor a beépítés földmunkáihoz régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
6	47431	6	-	Döge – Mezőőr-tanyája	Általános	033/14,033/22, 033/53

Leírás:

A Kékcsei szőlők előtti réten, a Kerülőházi (XV.) -csatorna nyugati oldalán, a mára elbontott mezőőr tanyájától keletre, egy homokos dombháton Melis Katalin 1962-ben terepbejárás során talált Árpád-kori településre utaló cserepeket. A lelőhely ÉNy-DK-i irányú, kiterjedése: 365x115 m. (Irodalom: Istvánovits Eszter: A Rétköz honfoglalás és Árpád-kori emlékényaga. Magyarország honfoglalás és Árpád-kori sírleletei 4. 2003.,48.).

Veszélyeztetettség:

A lelőhely területe mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
7	47438	7	-	Döge – Öszöd	Általános	050, 051, 052/10, 052/11, 052/12, 052/13, 052/14, 052/15, 052/16, 052/17, 052/18, 052/19, 052/2, 052/20, 052/4, 052/5, 052/6, 052/7, 053, 054/22, 054/23, 054/24, 054/25, 055, 056, 066/102, 066/81, 066/82, 048/3

Leírás:

A dögei határ északkeleti részén, Szabolcsveresmarthoz tartozó Rozsálypuszta, Rákóczi utcai házsortól keletre eső mezőgazdasági művelésű területeken, kb. 45 kat.h. területen található az Árpád-kori és középkori faluhely. Neve puszta személynévből keletkezett, melyben a név az ősz köznév -d képzővel ellátott alakját rejt. A névadás korai. A személynévet a helyszín alapján adhatták. A település 1278-ban tűnik fel. Eredetileg az örökös nélküli (Gutkeled nb-i) János fia András birtoka volt, amelynek a tulajdonjogaért a rokon Várdaiak és a Kenéziek pereskedtek. 1295-ben már Keled fia Péter (a Kenézi család) birtoka, ugyanakkor Várdai Aladár fia hasonlóképp Öszödnek nevezett földjét is említik. A Kenéziek itteni részüket 1302-ben szőlőért és belsőségért elcserélték egy sárospataki (Zemplén m.) polgárral, aki 1329-ben Veresmart szomszédjaként Veresmart ügyében tanúskodik. 1336-ban a Tisza parti falu Bodonnal közös határáú. 1356-ban szintén két részből állt; az, amelyet Anarcsi László 36 ft-ért Várdai Jánosnak elzálogosított (p. Ewsud voc. in C-u de Zabolch exist. ZICHY III, 21), nyugatról a Tisza melletti másik Öszöd, délről Döge és keletről Litke határolja. A falu elpusztulása után területe Döge határába olvadt. A lelőhely ÉNy-DK-i irányú homokháton található, kiterjedése: 470x200 m. (Irodalom: Németh Péter: A középkori Szabolcs megye települései. Ethnica kiadás, Nyíregyháza 1997.148., Istvánovits Eszter: A Rétköz honfoglalás és Árpád-kori emlékei. Magyarországi honfoglalás és Árpád-kori sírleletei 4. 2003.,49.).

Veszélyeztetettsége:

A lelőhely területe mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ugyanakkor területét a későbbiekben javasolt terepbejárási módszerekkel pontosítani.

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
8	47440	8	-	Döge – Ferenczy kastély	Általános	13, 14, 15, 16, 17, 25, 37/2, 37/6, 37/7, 40, 41, 42, 43, 44

Leírás:

A lelőhely Döge belterületén található. Özv. Ferenczy Emilné szül. báró Vay Hedvig ajándékaént 1904-ben kerültek edények a nyíregyházi múzeum gyűjteményébe. Jósza András leltárkönyvi bejegyzése szerint a leletkörülmények ismeretlenek. Dienes István feltételezte, hogy a Ferenczyek birtokáról kell származniuk, amit korábban Jósza András is leírt. Németh Péter talált egy feljegyzést, amely szerint az egyik edényt 1880-ban találták, amikor is a Ferenczyek belterületi kastélya épült. Dienes István 1971-ben Németh Péterrel terepbejárást végzett

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
 ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
 ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

a területen, ekkor leletanyag nem került elő. A kastélyt még ugyanabban az évben elbontották és helyére kultúrház épült. A lelőhely szomszédos a 47421 azonosító számú Nozdroviczky Kázmér beltelke, honfoglalás kori temetőként azonosított lelőhellyel. A két lelőhely feltételezhetően azonos, így összevonásuk a későbbiekben javasolt.

(Irodalom: Dienes István: Honfoglaló magyarok. In: A kisvárdai vár története. Szerk. Éri István. Kisvárdai vár 1961. 193., Istvánovits Eszter: A Rétköz honfoglalás és Árpád-kori emlékhelye. Magyarország honfoglalás és Árpád-kori sírleletei 4. 2003., 49.).

Veszélyeztetettség:

A lelőhely területe belterület, ezért a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit a jövőbeli beépítések veszélyeztetik a legjobban. A hatáscsökkentő feladatok tekintetében a mindenkor építési engedélyben foglaltak szerint kell eljárni. Ugyanakkor a beépítés földmunkáihoz régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

Sorszám	Azonosító	Leőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
9	47441	9	-	Döge – Evangélikus templom	Általános	710, 837, 838, 839, 840, 841, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856/1, 859/2, 859/3, 859/4, 860, 861, 862, 864, 865, 866, 867

Leírás:

A lelőhely Döge belterületén található. Az evangélikus templom építésekor előkerült egy középkori temető részlete és az innen származó leletekből vásárlás útján ruhakapcsok, gyűrű és párta kerültek a múzeumba. A lelőhely középkori voltát támasztja alá egy innen napvilágot látott 15. századi sarkantyú, mely azonban sírhoz nem köthető, szórványleletként van nyilvántartva. A lelőhely ÉK-DNy-i irányú dombháton húzódik, kiterjedése: 170x110 méter. A lelőhely központi részét az Evangélikus templom uralja (Irodalom: Kalicz Nándor: Régészeti leletek és kutatások Szabolcs-Szatmár-Bereg megy területén 1945-1956 között. Szabolcs-Szatmári szemle 1956)

Veszélyeztetettség:

A lelőhely területe belterület, ezért a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit a jövőbeli beépítések veszélyeztetik a legjobban. A hatáscsökkentő feladatok tekintetében a mindenkor építési engedélyben foglaltak szerint kell eljárni. Ugyanakkor a beépítés földmunkáihoz régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	---	---

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
10	47442	10	-	Döge – Ágota-hegy	Általános	036/42,036/43, 036/44

Leírás:

Döge nyugati határában, a Rétközi-tótól keletre található a lelőhely, az Ágota nevű határrészen. A terület egy hajdani nagy lápból kiemelkedő sziget, amelyet dűlőút vág ketté. A homokhat körül korábban legelő volt, de esős időben még ma is vizenyős. Melis Katalin 1964-ben végzett itt terepbejárást, amelynek során a domb egész felszínén újkőkori, az Alföldi Vondíszes Kerámia Kultúrájához tartozó kerámiatöredékeket gyűjtött. A lelőhely ÉNY-DK-i irányú, 500x160 méter kiterjedésű. (Irodalom: Melis Katalin: A Rétköz őskori településtörténete. 1965.)

Veszélyeztetettsége:

A lelőhely területe mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
11	47444	11	-	Döge – Tisza partomlás	Általános	054/24, 054/25, 055, 056, 057/1, 057/2, 057/3, 058, 060/5, 066/113,066/114, 066/6,066/94, 066/95, 074

Leírás:

A lelőhely Döge ÉNY-i határában található, a Szabolcsveresmarthoz tartozó Rozsálypusztától keletre, a Tisza töltésétől közvetlenül délre. Jóna András feljegyzéseiben olvashatunk először a lelőhelyről, melyet bizonytalan kormeghatározással szlávnak határozott meg. Dienes István és Németh Péter 1971-es terepbejárási naplója egy honfoglaláskori baltacsüngőt említ szintén erről a lelőhelyről. A lelőhely a Holt-Tisza kanyarulatában, a Hosszú-Kaszáló és a Rozsálypuszta nevű határrészek találkozásánál található magaslaton fekszik, KÉK-DDNY-i fekvésű, kiterjedése: 430x295 méter. Nem zárható ki, hogy a lelőhelytől délre 50 m-re található 47438 azonosító számú Őszöd Árpád-kori faluhelyhez kapcsolható, talán annak korai temetője. (Irodalom: Dienes István – Németh Péter: A Szabolcs megyei honfoglalás és kora Árpád-kori temetők terepbejárási naplója. Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle 1996/2. 287-370.)

Veszélyeztetettsége:

A lelőhely 054/25 helyrajzi számú ingatlanra eső részét erdő, míg a 057/3 helyrajzi számú ingatlanra eső részét gyümölcsös fedi.

Az erdőben, illetve a gyümölcsösök alatt mélyművelés jelenleg nem folyik, így azok kialakítását megelőző mélyszántás után még a föld alatt megmaradt örökségvédelmi elemeket bolygatás nem éri jelenleg. A fák jövőbeli kitermelése, tuskózása és gyökérfésülése során azonban a föld alatt található, megmaradt régészeti jelenségek nagy valószínűséggel elpusztulnak. Ezért javasoljuk a tuskózást pontszerűen elvégezni, a föld minél kisebb bolygatása mellett. Kerülendő a gyökérfésű használata is. A tuskózás során régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

A lelőhely területének többi része mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
12	61372	12	-	Döge – I. járástól Ny-ra (Záportározó/Gurító domb)	Általános	0150/1,0150/3, 0150/10,0150/14, 0150/15,0150/16, 0150/17,0150/18, 0150/19,0151, 0152/3,0152/4, 0152/5,0153/2, 0153/15,0153/16, 0160/1,0160/2, 0160/8, 0161

Leírás:

A lelőhely Döge határának DK-i csücskében, a Fényeslitkét Kisvárdával összekötő út nyugati oldalán található. Bálint Marianna 2008-ban végzett itt helyszíni szemlét, az akkor felszántott, őszi gabonával bevetett felszínen, közepes látási viszonyok mellett Árpád-kori kerámiát gyűjtött. A lelőhely szélén ekkoriban egy antropogén táj-elem, egy ún. Gurítódomb (a vonatok megfordítására szolgáló mesterséges halom) helyezkedett el. A Gurítódombot 2009-ben kezdték el elhordani, abból a célból, hogy a területen egy közel másfél hektáros záportározót alakítsanak ki. 2009-2010-ben Jakab Attila végzett a lelőhelyen próba – majd megelőző feltárást, melynek során a kora bronzkori Szaniszló csoport településének egy részlete került elő. A lelőhely 510x360 méter kiterjedésű, É-D-i tájolású.

Veszélyeztetettsége:

A lelőhely Záportározó alá eső része feltárássra került, egy részét a fent említett 4145. számú út fedi.

A lelőhely területének többi része mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

A településrendezési terv módosítása kapcsán a lelőhely érintett a 45. (Má→Gipe) 46. (KÖu-K→Gipe) 47. (Má→Gipe) 48. (KÖu-K→Gipe) 49. (Má→Gipe) 50. (KÖe→KÖu-K) 51. (Má→Gipe) 52. (Má→KÖu-K) 57. (Má→KÖu-K) 58. (Má→Ee) 59. (KÖu-K→Ee) és 60.(Má→KÖu-K) számú módosítással.

A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
13	75949	13	-	Döge – ZP Döge 03	Általános	0129/1
Leírás:						
Döge K-i határában, a 4. sz. főút, a Hunyadi utca és az Újsor utca által határolt területen található a lelőhely. A környezetéből markánsan kiemelkedő domb oldalában 2009-ben Reményi László végzett terepbejárást, amelynek során újkőkori leleteket talált és egy újkőkori település maradványaira utaló nyomokat azonosított. A lelőhely ÉK-DNy-i irányú, kiterjedése: 130x70 méter.						
Veszélyeztetettsége:						
A lelőhely területe mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.						

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
14	63408	14	-	Döge – II. járás	Általános	0166/30,0166/31, 0166/25,0166/20, 0166/29, 0166/3
Leírás:						
A lelőhely a Fényeslitkét Kisvárdával összekötő út keleti oldalán, a XIV. sz. csatorna keleti partján emelkedő dombháton található, Döge határának DK-i csücskében. 2009-ben Bálint Marianna végzett itt helyszíni szemlét a Fényeslitke – Komoró - Döge településrendezési terv módosítása kapcsán. A lelőhelyen őskori leleteket gyűjtött. Nem zárható ki, hogy a lelőhely a tőle északra 70 m-re található 61372 azonosító számú I. járástól nyugatra lelőhely déli része. Ennek eldöntése további vizsgálatokra igényelne. A lelőhely ÉK-DNy-i tájolású, kiterjedése: 150x115 méter.						
Veszélyeztetettsége:						
A lelőhely területe mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.						
<u>A településrendezési terv módosítása kapcsán</u> a lelőhely érintett a 96. (Má→KÖu-K), 97. (Má→Gipe) és 98. (KÖu-K→Gipe) számú módosítással. 3						
A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.						

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSTERVEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
15	72579	15	-	Döge – Kossuth utca vége	Általános	Döge: 05/10, 05/19, 05/3,05/4, 05/5, 05/9, 07,08/15,08/16, 08/17, 08/18, 08/19, 08/20, 08/5 Kisvárdai: 0156/2, 0156/3, 0155, 0161, 0162/1, 0162/2

Leírás:

A lelőhely Döge D-i határában, Döge és Kisvárdai közigazgatási határa mentén található, a 4. sz. főút 321. sz. km. szelvényétől északra. 2010-ben Bálint Marianna végzett itt helyszíni szemlét, mely során nagy mennyiségű régészeti leletanyagot gyűjtött a területen. 2015-ben Lukács József végzett adatgyűjtést majd terepbejárást a területen, őskori és Árpád-kori leletanyagot talált. A lelőhely részben fedésben van a 36401 nyilvántartási számú, Kisvárdai-Csaba-mező, honfoglaló temetőként azonosított régészeti lelőhellyel. A lelőhely ÉK-DNy-i irányú, kiterjedése: 510x250 méter.

Veszélyeztetettsége:

A lelőhely délnyugati szélén található 08/15 helyrajzi számú ingatlanon jelenleg gyümölcsös található. A gyümölcsösök alatt mélyművelés jelenleg nem folyik, így a gyümölcsös kialakítását megelőző mélyszántás után még a föld alatt megmaradt örökségvédelmi elemeket bolygatás nem éri jelenleg. A fák jövőbeli kitermelése, tuskózása és gyökérfésülése során azonban a föld alatt található, megmaradt régészeti jelenségek nagy valószínűséggel elpusztulnak. Ezért javasoljuk a tuskózást pontszerűen elvégezni, a föld minél kisebb bolygatása mellett. Kerülendő a gyökérfésű használata is. A tuskózás során régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

A lelőhely területének többi része mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

Fennáll a veszélye, hogy a lelőhely területének keleti, a Kossuth utca melletti részét beépítik. A beépítéssel kapcsolatos földmunkák veszélyeztethetik a régészeti jelenségek föld alatt még megmaradt elemeit. A hatáscsökkentő feladatok tekintetében a mindenkor érvényben lévő építési engedélyben foglaltak szerint kell eljárni. Ugyanakkor a beépítés földmunkáihoz régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alsószám	Név	Érték	Helyrajzi szám
16	75945	16	-	Döge – ZP Döge 01	Általános	012/18,012/19, 012/20, 012/21

Leírás:

Döge belterületétől délre, a település, a Belfőcsatorna és a Döge-Kisvárdai-csatorna által határolt háromszög alakú Mogyoróska határrész középső részén található a lelőhely, egy nagyobb vízjárta mélyedéstől D-re emelkedő lankás dombon. Reményi László 2009-ben végzett terepbejárása során újkőkori és kora újkori leleteket gyűjtött. A lelőhely K-Ny-i irányú, 110x140 méter kiterjedésű.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

Veszélyeztetettsége:

A lelőhely területe mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

Sorszám	Azonosító	Lelőhely szám	Alszám	Név	Érték	Helyrajzi szám
17	75947	17	-	Döge – ZP Döge 02	Általános	<u>Döge:</u> 0132/12, 0132/14, 032/15, 0132/16, 0132/17, 0132/18, 0132/19, 0132/20, 0132/24, 0132/27, 0132/28, 0132/29, 0132/30, 0132/31, 0132/32, 0132/7, 0133, 0139/1, 0139/2, 0139/3, 0139/4, 0139/28, 947/15, 947/16 <u>Kisvárdá:</u> 0146/114, 0146/115, 0146/116, 0146/117, 0146/119, 0146/60, 0146/99, 0151, 0151/1

Leírás:

A település DK-i határában, a 4. sz. főút ÉNy-i oldalán, környezetéből kiemelkedő lankás dombháton található a lelőhely. 2009-ben Reményi László újkőkori és kora újkori leleteket talált itt, majd 2015-ben Lukács József Árpád-kori leletanyagot gyűjtött. A lelőhely ÉK-DNy-i irányú, 430x325 méter kiterjedésű.

Veszélyeztetettsége:

A lelőhely területe mezőgazdasági művelés alatt áll, amely kevésbé veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit.

Fennáll a veszélye, hogy a lelőhely területének 4. sz. főút melletti részét beépítik. A beépítéssel kapcsolatos földmunkák veszélyeztethetik a régészeti jelenségek föld alatt még megmaradt elemeit. A hatáscsökkentő feladatok tekintetében a mindenkori építési engedélyben foglaltak szerint kell eljárni. Ugyanakkor a beépítés földmunkáihoz régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen.

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

Sor-szám	Azono-sító	Lelőhely szám	Alsószám	Név		Érték	Helyrajzi szám
18	61382	17	-	Fényeslitke – Kossuth utca vége		Általános	Döge:0150/13, 0151, 0152/1. Fényeslitke: 0113/3,0125/6, 0126,0127, 0128/2, 0128/3, 0128/4.
Leírás:							
A lelőhely Fényeslitke belterületén, a Kossuth Lajos utcában található. Kiterjedése 180x125 m, északnyugat-délkeleti irányú dombháton fekszik. 2008-ban Bálint Mariann végzett helyszíni szemlét, mely során régészeti jelenségekre utaló leleteket talált. A leletek alapján feltételezsen bronzkorinak határozta meg a lelőhelyet, melynek biztosabb datálására további kutatások javasoltak. A lelőhely nagyobb részét gyümölcsös fedi, illetve a Kossuth utca déli vége. Szántó csupán csak a 0126, 0128/4, 0150/13 helyrajzi számú ingatlan. A lelőhely további kutatása korlátozott területi értelemben.							
Veszélyeztetettsége:							
A jelenlegi területhasználát kevésbé veszélyezteti a felszín alatti régészeti jelenségeket. A gyümölcsös alatt mélyművelés jelenleg nem folyik, így az gyümölcsös kialakítását megelőző mélyszántás után még a föld alatt megmaradt örökségvédelmi elemeket bolygatás nem éri jelenleg. A fák jövőbeli kitermelése, tuskózása és gyökérfésülése során azonban a föld alatt található, megmaradt régészeti jelenségek nagy valószínűséggel elpusztulnak. Ezért javasoljuk a tuskózást pontszerűen elvégezni, a föld minél kisebb bolygatása mellett. Kerülendő a gyökérfésű használata is. A tuskózás során régészeti megfigyelés megrendelése javasolt, hogy a felszínre kerülő, bolygatott örökségvédelmi elemek feltárása haladéktalanul és szakszerűen elvégezhető legyen. <u>A településrendezési terv módosítása kapcsán</u> a lelőhely érintett a 45, 46 és 48. számú módosítással, amelynek során a jelenlegi területhasználát helyett egyéb ipari gazdasági területté (Gipe) sorolják át a lelőhely Dögehez tartozó helyrajzi számainak terület felhasználási módját. A régészeti lelőhelyen belüli részeken megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.							

1.4. A helyi építészeti örökség települési értékleltára

1. 4. 1. Településszerkezet
1. 4. 2. Telekstruktúra és utcavonal-vezetés
1. 4. 3. Utcakép, utcakép részletek
1. 4. 4. Egyéb településkarakter elemek
1. 4. 5. Építményrészlet, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás
1. 4. 6. Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet

1. 4. 7. Szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor

1.4.1. Településszerkezet

Döge Község Önkormányzata a 2017-ben döntött településrendezési terv átfogó, a teljes közigazgatási terület érintő felülvizsgálatáról, átdolgozásáról, aktualizálásáról az épített környezet alakításáról és védelméről szóló többször módosított 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban Étv.), az „országos településrendezési és építési követelményekről” szóló szintén többször módosított 253/1997. (XII. 20.) Korm. számú kormányrendelet (továbbiakban OTÉK) figyelembevételével. A tervezés során „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírásait alkalmazzuk.

Az építési jogszabályok az előző településrendezési terv óta számos elemükben, 2013. január 1.-től pedig alapvetően megváltoztak. Módosított építési törvény lépett életbe, amelynek kapcsán megváltoztak a végrehajtáshoz kötődő rendeletek és az OTÉK is. A településrendezési tervek tartalmáról és az egyeztetési eljárásról hatályba lépett „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírásai új jelkulcsrendszert vezettek be. Az előző jogszabályok szerint készült tervek 2018. december 31.-ig lesznek használhatók. A fenti jogszabályok, valamint a község életében, lehetőségében – az előző terv óta – történt változások tették szükségessé Tiszadada Község településrendezési tervének felülvizsgálatát, módosítását. Az Étv. szerint – a településrendezés alapvető célja, hogy a települési környezet rendezettebbé, azaz komfortosabbá, működőképesebbé, egészségesebbé, biztonságosabbá és esztétikusabbá váljon. A településrendezés fontos eszközei a településfejlesztési koncepció, a településszerkezeti terv, a helyi építési szabályzat és a szabályozási terv.

Tiszadada Község településrendezési terveinek és helyi építési szabályzatának módosítását követően a hatályba lépésétől a fentebb említett fő problémacsoportok rendezése várható, azaz a településszerkezeti, településképi és épített értékek megfelelő kezelésének, megőrzésének elősegítése, valamint a tervezett fejlesztési elemek kialakítása, az értékes településszerkezet megtartása mellett. A felülvizsgálatot követően, és annak eredményeképpen a Község települési területének szerkezete a korábban jóváhagyott tervekhez képest módosulni fog, ugyanakkor az így kialakuló településszerkezet racionális és rendezett marad.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

1.4.2. Telekstruktúra és utcavonal-vezetés

A belterületen lévő, használaton kívüli, de település-szerkezeti pozíciójuk miatt értékes területek rendezésével biztosítani kell az értékükön való használatukat. A lakásépítési igénynek a belső intenzitástartalékok kihasználásával, a kialakult, de be nem fejezett lakóterületek befejezésével kell megoldani, és lehetőleg nem új területeken való biztosítással, mely a Község további terjeszkedését jelentené, s ezáltal a településüzemeltetés is költségesebbé válna.

A túl alacsony intenzitás a gazdaságos infrastruktúra-kiépítés ellen hat, s így környezetvédelmi szempontból sem támogatható, mindazonáltal a komfortosság ellen hatnak, a korszerű életkörülmények javításának, végső soron a település népességmegtartó képességének is.

A település-felújítás, a rehabilitáció a belső területi tartalékokkal való gazdálkodást is feltételezi, de a minőségi településfejlesztésnek is fontos eszköze, melynek elsődleges területe célszerűen a településközpont. Céljai között szerepel a közúti, tömegközlekedési forgalomterhelés, ezzel a zaj- és levegő- szennyezés csökkentése.

A főter és díszterek rendezésével a vegyes, korlátozott gépkocsi-, és gyalogos zóna növelése, a gyalogos felületek díszburkolattal való ellátása, a főter kialakítása, rendezvényter létrehozása, a közösségi közterületi találkozóhelyek megvalósítása, ezzel az identitástudat és a települési kötődés növelése indokolt.

1.4.3. Utcakép, utcakép részletek

A természeti és társadalmi törvényszerűségek hatására alakult ki Döge településszerkezete, a természetföldrajzi viszonyokon alapulva jött létre, melyek változásai hosszabb időt ölelnek fel. A természeti tényezők: domborzat, vízrendszerek, szél, napfény, csapadék stb. közül az első kettő befolyásolja legerőteljesebben a települések szerkezetét. Mai jellege szerint Döge halmazfalú. A szalagtelkeken külön-külön álló épületek ritkábban soros, gyakrabban kétsoros rendben csatlakoznak egymáshoz. Parasztudvaraira a tagolt épületelrendezés volt a jellemző. Igazgatási, oktatási és egyházi épületek fordulnak elő, melyek általában előkertes kialakítással szabadon álló épületek. A településrészen található lakó épületek általában oldalhatáron álló módon helyezkednek el sorban egymás után 2-3 méteres előkerttel magastetős tetőkialakítással.

A központban lévő házak kialakítása és tetőformája igen heterogén képet mutat. Találhatunk itt egy- és többszintes épületet, nyeregtetős, kontyolt és csonkakontyutetős épületeket is.

A településkép egységességét a hasonló karakterű épületek többsége erősítheti. Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben, az arányos illeszkedés az elvárás. Külön oda kell figyelni az épületek utólagos hőszigetelésekor az épület egésze kerüljön felújításra. Ekkor a színezés, a nyílászáró csere is illeszkedjen a környezetéhez. Ugyanerre tetőfedések cseréjénél is gondolni kell. A nagy – telkes közintézményeknél a szabadon álló épület elhelyezés a jellemző. Ez esetben az utcaképi megjelenés magastetővel javasolt. A tető gerincvonala a kialakult beépítéshez igazodjon. Nem lehet egyértelműen állást foglalni az utcával párhuzamos, vagy merőleges tető kialakítása mellett. Fontos, hogy megjelenése az utcaképhez igazodva, de ne hiálkodva alakítsa, fejlessze a belső településképet. Ez megjelenhet eltolt tetősíkkal is. Az épületek általában kontyutetős vagy sátoztetős kialakításban fordulnak elő, ettől eltérni csak szélesebb telek esetén javasolt, az egyszerű nyeregtető nem jellemző.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

1.4.4. Egyéb településkarakter elemek

Az épületek több szempont szerint csoportosíthatóak úgy, mint funkció, jelentőség, magasság és tömeg, kidolgozottság és anyaghasználat, minőség. A fenti szempontokat felülírja annak ténye, hogy az adott épület képviseli-e értéket akár saját belső és külső tulajdonságai alapján, akár a közösség életében betöltött szerepe szerint. E szempontokat követve kerültek kijelölésre a helyi védettségre javasolt elemek, struktúrák.

1.4.5. Építményrészlet, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

Az építményrészlet vagy az alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás védelmét a településen a helyi egyedi védelemre javasolt épületekhez rögzítetten célszerű megadni. Egyéb fontosnak tartott egyedi elemeket, amelyek nem közvetlenül az épülethez tartoznak, hanem egyéb módon fontos a település képének alakításában helyi egyedi objektum védelemre javasoltak.

Építményrészlet

Helyi építészeti értékek

Helyi építészeti értékek, minden olyan építészeti, történeti, néprajzi szempontból jelentős egyedi vagy együttes alkotás (épület, építmény, épületegyüttes, utcakép), valamint az ezeket körülvevő építészeti környezet, ami nem minősül műemléknek.

Az építészeti értékek helyi védelme egyedi és területi lehet.

Településképi szempontból meghatározó területek

Helyi építészeti értékek, minden olyan építészeti, történeti, néprajzi szempontból jelentős egyedi vagy együttes alkotás (épület, építmény, épületegyüttes, utcakép), valamint az ezeket körülvevő építészeti környezet, ami nem minősül műemléknek. A rendelet hatálya a település közigazgatási területén lévő, és a mellékletében felsorolt helyi építészeti értékekre terjedjen ki. Az építészeti értékek helyi védelme egyedi és területi lehet. Mivel a település belterületére minimális Műemléki Jelentőségű Terület terjed ki, ezért a helyi területi védelem kiterjesztése indokolt.

A helyi egyedi védelem kiterjed

- az építmény (épület és műtárgy) vagy ezek együttese egészére vagy valamely részletére (anyaghasználat, szerkezet, színezés stb).
- az építményhez tartozó földrészletre és annak jellegzetes növényzetére,
- szobor, képzőművészeti alkotás, egyedi tájérték.

A helyi értékek védelmének irányítása a képviselőtestület hatáskörébe tartozik. A helyi értékek védelmével kapcsolatos döntések és vélemények előkészítése, végrehajtásának szervezése a műszaki ügyintéző feladata legyen. Javasoljuk továbbá, hogy a település állandó megbízással települési főépítészt is alkalmazzon. A védetté nyilvánításra, illetve megszüntetésére a rendezési terv, és bárki javaslatot tehet, melyről szakértői vélemények alapján, képviselőtestület dönt. A javaslatnak tartalmaznia kell:

- a védeni kívánt érték megnevezését, pontos helyet, tulajdonosát és annak véleményé
- a védelem fajtáját, a védetté nyilvánítás vagy megszüntetés indoklását,
- a védeni, megszüntetni kívánt értékre vonatkozó térkép, terv- és fotódokumentációt

A védetté nyilvánításról, illetve annak megszüntetéséről a képviselőtestület rendeletet alkot. A döntésről tájékoztatni kell a tulajdonost és a kezdeményezőt. Ha a védettség megszüntetésére kerül sor, gondoskodni kell fotódokumentáció készítéséről, a megmenthető tárgyak elhelyezéséről.

A védett helyi értékekről a jegyző nyilvántartást készíttessen, melynek tartalmaznia kell:

- a védelem szakszerű, rövid indokolását,
- a védett érték megnevezését; pontos helyét (cím, helyrajzi szám), tulajdonosát;
- a védettségi kategóriát, az önkormányzati rendelet számát,
- az adott önkormányzati támogatás biztosításának időpontját, összegét rendeltetését.

A helyi védelem tényét az önkormányzatnak az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyeztetnie.

A tulajdonos köteles a védett építmény vagy épület karbantartásáról, rendeltetésszerű használatáról gondoskodni és a védett érték állapotát időszakonként felülvizsgálni. A használat a védett értéket nem veszélyeztetheti. A védett épületeket hagyományos építészeti tömegükben, tetőformájukban kell megtartani, érintetlenül hagyva a homlokzati nyílásrendet és a nyílások osztását, megőrizve a homlokzati tagozatokat. A védett épület belső korszerűsítését, átalakítását, esetleg bővítését a védettség nem akadályozza, elő kell segíteni ezen épületek mai igényeknek megfelelő használatát. A belső átalakításokat az eredeti szerkezet és belső értékek megtartásával kell megoldani. Védett épületet úgy lehet bővíteni, hogy az eredeti épület tömegformája, homlokzati kialakítása, utcalépi szerepe ne változzon, illetve gondosan mérlegelve a tervezett bővítés a régi épület formálásával, szerkezetével, anyaghasználatával összhangban legyen. Helyi védelem alatt álló épületet, építményt, építményrészt csak a helyi védettség megszüntetését követően lehet lebontani. A helyileg védett területen meg kell őrizni a település jellegzetes szerkezetét, telekrendszerét, utcavonal vezetését. A védett területen lévő építményeket egymással összehangoltan, a jellegzetes utcakép egységes megjelenítését biztosító módon kell fenntartani, illetve új épületre, építményre ezek figyelembevételével kell az építési engedélyt kiadni. A védett területen különös gondot kell fordítani a kerítések, műtárgyak (utak, hidak, átereszek, támfalak, közművek, közterületi burkolatok) megvalósítására.

Az építésügyi hatóság az engedélyezési eljárás során a tervezett új Helyi Építési Szabályzat és a településképről szóló rendelet meghatározza az épület tetőfedésének anyagát, előírja a homlokzat kialakításának módját és színezését, korlátozza reklámok felfestését, vagy reklámhordozó elhelyezését; megtiltja az építmények közterületről látható megjelenését zavaró gépészeti berendezések, antennák, légvezetékek, árnyékolók alkalmazását. A helyi egyedi védelem alatt álló építmények megőrzését biztosítani kell. A védelem alatt álló építmények esetén az illetékes elsőfokú építésügyi hatóság az építmények tulajdonosát vagy használgóját jogosíthatja a karbantartásra, az építményen lévő idegen részek eltávolítására, olyan munkálatok elvégzésére, melyek hatásosabb kifejezést nyújtanak. Ezeket a munkálatokat a tulajdonosnak saját költségén kell elvégezni, de a képviselőtestület segítheti támogatásában. A tágabb környezetben kikötéseket, valamint bontási engedélyeket visszautasíthat az építésfelügyeleti hatóság. Rongálás esetén pénzbírság sújtható. Az épületek bontására engedély kiadása csak a védettség semmissé nyilvánítása után lehetséges. A homlokzaton idegen részek eltávolítására az önkormányzat felszólítást tehet.

A helyi egyedi védelem alatt álló és védelemre javasolt építmények értékelemzés szempontjai:

- Eszmei jelentőség
- Használati jelentőség
- Esztétikai jelentőség
- Idegenforgalmi jelentőség
- Állapot
- Megközelíthetőség
- Veszélyeztetettség

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
--	---	--

ESZMEI JELENTŐSÉG

A megállapításnál vallási, nemzeti és helyi jelentőségének figyelembevételére került sor, továbbá a hagyományok ápolásában, az oktatásban, valamint a közművelődésben szerepe jelentős-e az épület.

Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
A	nagyon jelentős	közművelődés szempontjából jelentős érték, a vallási nemzeti vagy helyi identitás erősítésében fontos szereppel bír; megyei ismertségre érdemes
B	jelentős	jellemzi a helyi közösség erős kötődése; az oktatásban, ismeretterjesztésben szerepe van/lehet, a hagyományok ápolásával kapcsolatos, helyi szinten ismert
C	kevésbé jelentős	helyi szinten is kevésbé ismert, de helytörténeti jelentőséggel bír

HASZNÁLATI JELENTŐSÉG

A minősítésbe soroláskor a figyelembe vett szempont az volt, hogy közcélra alkalmazzák, vagy magáncélokra kielégít, esetleg használaton kívül van-e.

Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
A	nagyon jelentős	használatra közcélkat szolgál
B	jelentős	használatra magáncélokát szolgál
C	kevésbé jelentős	használaton kívül van

ESZTÉTIKAI JELENTŐSÉG

Az építménynek a külső megjelenésének a vizsgálata a szempont figyelembe véve, hogy értékes stílusjegyeket őrző létesítményről van-e szó.

Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
A	nagyon jelentős	színvonalas, művészi minéltyásokkal rendelkezik
B	jelentős	vizuálisan harmonikus, a közízlésnek megfelel, azt fejleszt
C	kevésbé jelentős	nem hordoz jelentős esztétikai értéket

IDEGENFORGALMI JELENTŐSÉG

A szempont jelentése, hogy az épület mekkora jelentőséggel bír a turisztika figyelembevételével.

Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
A	nagyon jelentős	különleges vonzerő, önálló turisztikai termék ill. annak alkalmas

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
---	--	---

B	jelentős	turisztikai terméknek alkalmas, a főbb vonzerők mellett kiegészítő szereppel bír(hat)
C	kevésbé jelentős	nem alkalmas önálló turisztikai terméknek, a vonzó településkép kialakításában van szerepe

ÁLLAPOT		
Az épület szükséges beavatkozásának meghatározására állapot, mely 3 kategóriába lett besorolva.		
Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
A	jó	hosszú távon karbantartása szükséges
B	közepes	részleges felújítása szükséges
C	rossz	teljes felújítása, rekonstrukciója szükséges

MEGKÖZELÍTHETŐSÉG		
Területi elhelyezkedés vizsgálata.		
Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
A	jó	a település központjában van illetve főút mellett
B	közepes	a központi rész vonzáskörzetéhez tartozó területen van
C	rossz	a település peremterületén van, rossz megközelíthetőség

VESZÉLYEZTETETTSÉG		
A sürgősség megállapításáról ad felvilágosítást.		
Értékelés kódja	Értékelés jelentése	Értékelés magyarázata
A	nem veszélyeztetett	hosszú távú fenntartható használata, karbantartása, szükség esetén felújítása biztosított, a használattal járó terhelés a kritikus terhelhetőség határán alul marad
B	közepesen veszélyeztetett	állagmegóvása biztosított, de szükséges felújítása nem, illetve használata nem megfelelő
C	veszélyeztetett	állapota rossz és felújítása nem várható, használaton kívül van, illetve használatával az állapot romlása következik be

Helyi egyedi védelemre javasolt épületek

A helyi védelem alatt álló épületek listájáról a településképi védelemről szóló 15/2017 (XII.29.) önkormányzati rendelet rendelkezik. A Településszerkezeti és Szabályozási Terv készítésekor, azaz jelen dokumentációban a város építményei felülvizsgálata megtörténik, és kiválasztásra kerülnek a helyi egyedi védelemre javasolt építmények.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Az épületek, melyek országos védelemre nem érdemesek, de a település kultúrájának meghatározója azokat helyi egyedi védelem alá részesítendő.

Helyi építészeti értékek, minden olyan építészeti, történeti, néprajzi szempontból jelentős egyedi vagy együttes alkotás (épület, építmény, épületegyüttes, utcakép), valamint az ezeket körülvevő építészeti környezet, ami nem minősül műemléknek.

1.4.6. Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzet

1.4.6.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

1.4.6.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

1.4.6.3. Országos természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

1.4.6.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A közigazgatási területen tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő övezet nem található.

1.4.6.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

A község jelenlegi és jövőbeni életét nem befolyásolja döntően az OTTr szerinti Ökológiai hálózati övezet.

A terület jelentős része erőteljesen szántóföldi, vagy egyéb mezőgazdasági hasznosítása (kert, gyümölcsös) kultúrtáj. Az erdők aránya az országos átlagot nem haladja meg (3,62%), viszont leginkább telepített akác-, és nyár-fából áll.

1.4.6.3 Egyéb természeti örökség:

A Natura 2000 területek védelmében tehát különösen hangsúlyos a gazdálkodók, a fenntartó, hagyományos gazdálkodási módok szerepe. Általánosságban elmondhatjuk, hogy a Natura 2000 hálózattal a rezervátum-szerű védelem helyett a társadalmi, kulturális, gazdasági és természetvédelmi érdekek összehangolására alapozó megóvás kerülhet előtérbe:

A Natura 2000 területek helyrajzi számos listája az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján került meghatározásra.

Döge Közigazgatási területét, a HUNH10008 területi kódú, Felső-Tisza megnevezésű Natura 2000 terület található és a HUNH20113 területi kódú, Kisvárdai gyepek megnevezésű Natura 2000 terület található még. Terület státusza a Natura 2000 hálózaton belül: Különleges Madárvédelmi Terület.

Természeti érték

Érzékeny természeti területtel, illetve különleges madárvédelmi területekkel Döge rendelkezik.

Fajok:

- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*) Eszmei értéke: 50000 Ft.
- Vöröshasú unka (*Bombina orientalis*) Eszmei értéke: 2000 Ft.
- Közönséges vidra (*Lutra lutra*) Eszmei értéke: 250000 Ft.
- Kisfészkes aszat (*Cirsium brachycephalum*) Eszmei értéke: 100000 Ft.
- Réti csík (*Misgurnus fossilis*) Eszmei értéke: 2000 Ft.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

- Dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) Eszmei értéke: 50000 Ft.

A területhez kötődő növények:

A településnek, településrésznek azon találkozási pontjai, ahol a természethez kapcsolódva, szabadban élhetjük meg a helyi közösséghez való hovatartozásunkat, a közösségi szabadterek. Megjelenésük fokozottan fontos, mivel ezeken a helyeken hosszabban tartózkodunk, ezért ezek a teresedések tervezését szakemberek végzik. A nem megfelelően kialakított tér használata a környezet gyors romlásához vezet. Egy-egy tér kialakításánál fontos felmérni a használók várható szokásait, számukat, a használni kívánt időszakot és jellegét. A tevékenységekhez és a közlekedéshez megfelelő számú és minőségű tereket szükséges biztosítani. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal. A településközpont és magában a település sem bővelkedik kiemelkedő terekben. A református templom előtt látható egy kisebb park.

2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE

2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

- 2.1.1. Településhasználat és tájhasználati változás
- 2.1.2. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás
- 2.1.3. Infrastrukturális változás

2.1.1. Településhasználat és tájhasználati változás

A település teljes közigazgatási területe: 16,53 km², azaz 1653 hektár. A külterületi táj tipikusan mezőgazdasági és erdőgazdálkodási táj, ahol a tájhasznosítás a lehető legnagyobb mértékben igazodott a domborzat és a talaj adta lehetőségekhez. A közigazgatási határon belül a földterületen jelentős mértékben szántóföldi növények termesztése, valamint erdőgazdálkodás a jellemző tájhasználati mód. A táj ökológiai, ökonómiai és tájképi értékeit rontó tevékenységek tájhasználati konfliktusok forrásaivá válhatnak.

Funkcionális, tájhasználati konfliktusokat az egymást akadályozó, egymás területét megszüntető, rendeltetését zavaró, egymással konkuráló területhasználatok okoznak.

Tájökológiai tájhasználati konfliktusról beszélünk, az egymást károsító, pusztító, megszüntető, egymás létét veszélyeztető területfelhasználási módok fennállása esetén.

Hiányoznak a mezővédő-útvédő erdősávok, erdőtümbök, melyek ökológiai hatásukkal és megjelenésükkel jelentős mértékben gazdagíthatnánk a tájat, hozzájárulhatnak az erdősült területek méretének növeléséhez.

A hagyományos utcakép megőrzésének felelőssége elsősorban a helyi önkormányzatra és az építésügyi hatóságra hárul:

- a lakosság bevonásával meg kell fogalmazni az erre irányuló szándékot
- be kell építeni a településrendezési tervbe és a helyi építési szabályzatba a hagyományos településképp megmaradását garantáló előírásokat
- az önkormányzatnak gondoskodnia kell az előírások betartásáról
- az önkormányzatnak kezdeményeznie és segítenie kell a településképp megőrzésére, javítására irányuló lakossági törekvéseket, a szemléletváltást

- az önkormányzatnak példát kell mutatnia a régi épületek hagyományőrző felújítása, az új létesítmények településképhez illesztése terén is.

Az erdőterületek lényegében megmaradnak, illetve mértékük nő. Erdőterületek területfejlesztési célra az Országos Erdészeti Adattár és a Megyei Területrendezési Terv kiváló termőhelyi erdőterületének övezete alapján kerültek kijelölésre.

Nem engedhető meg a hagyományos utcaképbe helyezendő új, az építészeti egységet megbontó épület létesítése. Különösen kirívó a kétszintes, zavaró tetőformájú, erős színekben megjelenő épülettömeg. Nem megengedhető, ha a régi telekosztásra aránytalanul széles és nagy új ház épül, vagy ha ugyanezt a telkek egyesítésével érik el. Viszont nemcsak a lakóépületek ronthatják a településképet, hanem a helyi középületek, sőt utcabútorok is. A tervezői, kivitelezői és beruházói-megbízói felelősséget, a mértéktartást, az építői ízlést a Helyi Építési Szabályzatban is hangsúlyozni kell.

Összefoglalva: A település tervezett fejlesztési koncepciójában a település kulturális örökségre jelentős hatást gyakorló településhálózati változás nem érvényesül.

2.1.2. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

A településrendezési terv által javasolt beépítések és szabályozások pozitív településhálózati és tájhasználati változást eredményeznek.

A Településszerkezeti Terv a meglévő erdőterületek összefüggő rendszerét alakítja ki, illetve gazdasági terület növelését irányozza elő. Az erdőterületek, melyek a külterület egy részét lefedik, megmaradnak, rendszerbe szervezésüket erősíti a terv.

- jelenlegi belterületen lakóterületi fejlesztés.
- alapvető fejlesztési elképzelés a helyi munkahelyteremtés, járulékos jövedelemszerzés, ennek keretében a falusi turizmus személyi, infrastrukturális, területi stb. feltételeinek biztosítása
- kerékpáros turizmus lehetőségeinek kihasználására kerékpárút vonal kijelölése a kistérségi elképzelésekkel összhangban,
- falusi és ökoturizmus lehetőségeinek, feltételeinek megteremtése (vendéglátás, vendégfogadás),
- a település művi környezetének fejlesztése keretében, a lakókörnyezet fejlesztési igényével összhangban, figyelembe véve a falusi turizmus követelményeit, és a helyi történeti értékekben gazdag épületállományt, a helyi értékvédelem megteremtése.

2.1.3. Infrastrukturális változás

A település életminőség javításának kiemelkedő feltétele a jó infrastrukturális ellátottság. Az infrastruktúra fejlettségéről beszélve a gyalogos úthálózatok, járdák és kerékpárút kiépítésére van szükség. Az utakat a területek kiszolgálására megfelelő szélességben szükséges kiépíteni, az „elhanyagolt” településrészekben a Közművesített szükséges elvégezni. Az utakat és közműveket folyamatosan korszerűsíteni és felújítani kell. A közút távlatilag a helyi közlekedés módja. Tömegközlekedés szempontjából az egyetlen megoldást az autóbuszokon való közlekedés jelenti, mivel a személyszállítást a vasútvonalon évekkel ezelőtt szüneteltették. A lakók helyben maradásának és elvándorlásuknak minimalizálása tekintetében a humán infrastruktúra folyamatos fejlesztése szükséges.

DÖGE KÖZSÉG **TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV** ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Az oktatási intézmény fejlesztése a hosszú távú fejlődés és népességmegtartás, valamint népességvonzásának meghatározója lehet a képességi szint javítása mellett. Az óvodai nevelés, valamint az általános iskola a népességmegtartás és –vonzás elengedhetetlen eszközei a Községnek.

Gazdaságfejlesztés

Kialakítható adottságai vannak a többszektorú gazdaságnak, a gazdasági „több lábon állás” feltételei (a közeli meglévő könnyűipar, élelmiszeripar, feldolgozóipar, bedolgozó iparfejlesztése a Szabolcs Megyei gazdasági területekhez.

Az innovatív és fejlett technológiát képviselő iparágak itt nincsenek jelen, iparterületi tartalékkal rendelkezik. A meglévő ipari területei kicsik, a községben befektetési kedvezményekkel lehet számolni. Jelentős külföldi tőke bár itt nincs jelen a településen, de a közeli megyeszékhelyen ennek húzó és vonzó hatása van.

A falusias településközpontja és az intézményei együttesen jó adottságot jelentenek az úgynevezett „falusi turizmus” fejlesztéséhez, a kiskereskedelemhez, a vendéglátáshoz és szolgáltatáshoz. A még előforduló nagytelkes struktúra lehetőséget biztosít a vegyes területhasználathoz a lakóterületen is kialakítható nem zavaró gazdasági tevékenységekhez. A közelben meglévő erős középszintű intézmény rendszer, illetve a jó közlekedési kapcsolatok egyéb pozíciót is megengednek kialakítható kisebb logisztikai szerepkör. Erősítendő a terciér és kvaterner szektor.

Munkahelyteremtés

A következő években a válság miatt Magyarország növekedése meglehetősen visszafogott marad. A hazai léptéket illetően az ország tartósan kettészakadt a globális gazdaságba bekapcsolódni és az arra képtelen terek ellentétére. A munkaerőpiaci kínálat beszűkült. A munkaerő számszerű bővítésére és minőségi fejlesztésére van szükség és a befektetőbarát környezet fenntartására, az alábbi szempontok szerint:

- humán erőforrásprogram keretében a munkaerő tartalék átképzése,
- a felsőfokú képzés helyi /társági/ biztosítása,
- a fiatalok identitástudatának alakítása, az itt maradás érdekeltiségének kialakítása,
- a lakónépesség mobilitási képességét a közlekedési infrastruktúrák fejlesztése elősegíti, a közlekedés és elérhetőség javul, a települési kapcsolatok napi igénybevétele, fejlődése a lakónépesség helyben maradását generálhatja

Önfenntartás elősegítése

A helyi lakosság számára lehetőséget kell biztosítani a jövedelemtermelő vagy azt kiegészítő háztáji mezőgazdasági és/vagy kézműipari termékek előállítására, illetve szolgáltatások nyújtására. A községvezetés képes kedvezményekkel erősíteni a helyi lakosok vállalkozó kedvét és tevékenységét. A helyi termékek piacra jutását segíteni szükséges, melyeknek akár helyi márkát lehetne kialakítani, és a marketinget erősíteni szükséges, hogy minél nagyobb térségre eljuthasson a termék. A térség több hektáron gazdálkodó tőkeerős vállalkozóin kívül a tőkeszegény, csak munkaerejükkel rendelkezők is jövedelemhez jussanak, ezzel csökkentve a társadalmi rétegek közötti távolságot.

Az önkormányzat teremtsen elő a fejlesztésekhez szükséges pénzüsségeket, melyek külső források bevonásával bővíthet. Törekedni kell a munkanélküliség csökkentésére és a magasabb helyi foglalkoztatásra. A munkahelyek megszűnése és a gazdasági válság lökést adott, hogy családok ismét mezőgazdasági termelésekkel foglalkozzanak. Döge jó adottságokkal rendelkezik, hogy a mezőgazdaságát helyreállítsa. Munkahelyet teremthetnek alternatív megoldásként a gyógygyógyévek termesztése és feldolgozása, valamint azoknak a piacra juttatása, mert az efféle termékekre az egészségmegőrzés előtérbe helyezése miatt stabil kereslet mutatkozik.

Azokon a szántóterületeken, ahol az intenzív termesztés nem lehetséges, művelési ág váltására kell törekedni, a környezetorientált mezőgazdálkodás elősegítése a cél a gazdák közvetlen támogatásával. A területeken a környezetbarát mivolta miatt szerves trágyázás fontos lehet, de alternatív megoldásként a zöldtrágyázás is megfelelő. A jó feltételek megőrzése és javítása céljából javasolható a táblák széleinek és a dűlőutak oldalának fásítása, cserjesávok kialakítása, mely egyben ökológiai folyosóként is szolgálhatna.

Önfenntartás elősegítésére az alábbi célok teljesülése mellett van lehetőség:

- vállalkozói kedv elősegítése
- mezőgazdaság helyreállítása, támogatása
- alternatív növénytermesztés és feldolgozás

Szolgáltatás bővítés

A településen növekvő szerepet kell kapniuk a jövőben a nem termelő szolgáltatásoknak és ágazatoknak a tervezett gazdasági területen vállalkozó gazdasági szereplők köre, számuk és kapacitásuk mellett.

A makrogazdasági feltételek javulásával a turizmus keresleti oldalában élénkülés várható. Cél a javuló gazdasági helyzetet kihasználva az idegenforgalmat vonzó fejlesztések megkezdése.

A falusi turizmusban és vendéglátásban potenciál mérsékelten mutatkozik Dögén, melyhez szálláshelyek kialakítására mindenképpen szükség lehet. Turisztikai attrakciók kiépítésére van szükség, melyekhez a már meglévő rekreációs területek mellett újak kiépítése a cél.

Döge Községben van hagyománya a vendégfogadásnak, hiszen a település turisztikailag frekvenciált területnek tekinthető. A szálláshely-szolgáltatások fejlesztésére gyenge az esély. Nagyszabású kulturális programok és rendezvények, valamint a turisztikai látványosságok hiánya miatt, mindösszesen egy-két látványosság található meg a településen, melyeknek jelentősége csekély. Önmagában egy nem jelentős műemlék épület jellege kevés a turizmus beindításához.

Szolgáltatás bővítésére az alábbi célok teljesülése mellett van lehetőség:

- rekreációs területek kiépítése, fejlesztése
- vendéglátó egységek fejlesztése
- kulturális programok rendezése

Az ökoturisztikai fejlesztések ösztönzése

Az ökoturizmus azokat a turisztikai programlehetőségeket jelenti, amelyek a természeti értékekre alapozódik és a természet értékeit tiszteletben tartja. Az ökoturizmus komplex szolgáltatások kialakításának lehetőségét kínálja a védett természeti területek kezelői számára. Jelenleg a természeti környezet adta lehetőségeket nem használja ki a település. Az ökoturizmus fellendülése érdekében szükséges az ökoturizmusra alkalmas területek helyreállítás és fejlesztése.

Turizmus fejlesztése

A turizmusból származó bevételek fontos jövedelmi forrást jelenthetnek a vidéki térségben élők számára, de e fejlesztések esetében a térségi szereplők közötti együttműködés is fontos. A turizmus fejlesztéséhez szükséges a helyi identitástudatot erősíteni, a település egyedi arculatát megteremteni. Magába foglalja a helyi termékek és szolgáltatások fogyasztását, ezzel az ott élők számára alternatív bevételi forrást jelent. Ezen komplexitás

tekintetében a turizmus még nem tölti be a kívánatos szerepet. Szükség van új, piacképes kínálatok kimunkálására, a fejlesztési törekvések összefogására, mellyel komplex szolgáltatói ellátórendszer kiépítése jönne létre. Ezekhez a szolgáltatásokhoz megfelelő mennyiségű és minőségű szálláshely kialakítására is szükség lenne.

Ez a típusú fejlesztés a településképp jelentősebb változtatását elkerülő fejlődést biztosítja, ezzel megőrizve a település nyugalmit. A turizmus alapvető feltétele lehet, hogy a település néhány ingatlanát szálláslehetőség nyújtására alkalmassá tegyék és a részt vállalni akarók birtokában legyenek az ehhez szükséges szemléletmódok és alapvető ismeretek. Az önkormányzat számára is bevételt jelentenek a magánszálláshelyek.

Turizmus fejlesztésére az alábbi célok teljesülése mellett van lehetőség:

- helyi identitás erősítése
- új, piacképes kínálatok kimunkálása
- szálláshelyek kialakítása

Vadászturizmus fejlesztése

Nagy hagyománya van a járásban a vadászatnak, vadgazdálkodásnak a településen a területi adottságok miatt. Kitérés pontot jelenthet a Község számára a nagy kiterjedésű összefüggő erdők, ligetek és legelők vadeltartó képessége. A turisztikán belül a lehetőség a település számára adott. A vadászattal összefüggő fejlesztések az idegenforgalomban és a mezőgazdaságban is kifejtjenek hatásukat. A vadászat ágazata munkahelyteremtő és jövedelemtermelő képességeket eredményezne.

A vadászvendégek igényeinek számára a megfelelő elhelyezéshez kiszolgálási egységek létesítésére van szükség, figyelve a természeti értékekre és környezetre, hogy azok károsodást ne szenvedjenek. Az idegenforgalom erősödését hozhatja a helyi kulturális hagyományok bemutatása, rendezvényekké növelése, beleértve a vadászturizmust is. A vadászturizmus fejlesztése az alábbi célok teljesülése mellett van lehetőség:

- idegenforgalom erősítése
- igények felmérése

Településképp javítás, környezetfejlesztés

A településképpnek fokozatosan át kell alakulnia, folyamatának az irányát a községvezetésnek kell kijelölni. Ezt a folyamatot megalapozni és kordában tartani a településrendezési tervvel lehetséges. A kialakításában törekedni kell a közös érdekek előtérbe helyezésére, valamint a jogos magánérdekek figyelembevételére.

A Községnek ügyelnie kell arra, hogy egy méltó településközpontja alakulhasson ki és emellett több kisebb alközpont is létrejöhessen. Előre meg kell határozni a helyét a megfelelő befogadóképességű terek, zöldterületek és kiszolgáló műszaki infrastruktúra elemek helyét, melyekre a településnek szüksége lesz. A kiszolgáló közintézmények és szolgáltatások, melyek a településen őket ellátja, jellemzően a Községközpontban épültek ki. A településközpont fejlesztése mellett az alapintézményi ellátottságok mellett a központban lévő egyéb speciális és kiegészítő szolgáltatások megtelepítése és megerősítése lehet a cél.

A gazdasági területek és a lakóterületek közötti egymástól való különválasztás jól érzékelhető a település területén. A lakóterületek nyugalmit, kedvező környezetminőségének fenntartását meg kell őrizni. A gazdasági vállalkozások működési feltételeit és igény szerinti bővítésük lehetőségeit a gazdasági szolgáltató területen szükséges megoldani.

A Községnek el kell érni, hogy idővel jellegzetes hangulata legyen. Az infrastruktúra fejlesztése és az életkörülmények javítása között szoros az összefüggés. A légszűrőoszlopainak csökkentése előrelépés lehetne településképp szempontjából, valamint szükséges a szolgáltatások minőségének a javítása is.

Célszerű, hogy a már meglévő, beépített lakóterületekhez az infrastruktúra egyszerűbb kiépítése mellett jöjjenek létre új lakóterületek. Azon utcák mentén a legcélszerűbb kijelölni a lakóterületeket, ahol az infrastruktúra már jelen van. Viszont az új lakóterületek mellett a kihasználatlan belterületi telkek, rossz állapotban lévő vagy elhagyatott ingatlanok lehetőségeit is kell használni. A kismértékű új lakóterületek kijelölése mellett lehetséges, hogy ezek a portákat felújítsák, helyükön újakat emeljenek, ez által a település belső területei is megújulnának. A fejlesztések és az átalakítások közül azoknak a megoldásoknak kell elsőként megvalósulniuk, amelyek a településközpontot, ezáltal látványosabbá, színesebbé, karakteresebbé tenné, ezáltal a fejlődő községközpont valódi közösségi térré alakulhat.

A kerékpározáshoz szükséges műszaki feltételeket a térség kerékpáros útvonalhálózatához kapcsolódva kell kiépíteni.

A települési környezet javítása

A településfejlesztés és az életkörülmények javításának lehetőségeit a megfelelő környezeti állapot elérésével is szükséges megteremteni. Mivel az adottságok kedvezőek, ezek a településfejlesztés jó kiinduló alapját jelentik, de ehhez azonban létre kell hozni a környezet és a természet kímélő és tudatos használatát biztosító feltételeket. Biztosítani kell az ártalmaktól mentes, egészséges és tiszta települési környezetet, a belterületen az esztétikus településkép megjelenését, a külterületen a természet- és környezetvédelmi szempontból kedvező környezetet.

Településképi szempontból fontos, hogy a zöldfelületek minősége és mennyisége magasabb legyen, mivel alapvető cél, hogy a település fejlesztésénél a minél egészségesebb lakókörnyezetet érjük el és az értékes táji- természeti adottságok fennmaradjanak.

A településen belül a környezet tisztántartásáról, annak megőrzéséről gondoskodni kell. A még meglévő illegális hulladékterületeket meg kell szüntetni, azokat rekultiválni szükséges.

A gépjárműforgalomból eredő légszennyezettséget és a zaj- és rezgésterheléseket csökkenteni kell.

A közmű és közüzemi szolgáltatások elért színvonalának megőrzése érdekében törekedni kell a teljes körűvé tételről.

Javasolt

- az ivóvíz ellátás kiépítése minden ingatlanra,
- a szennyvíz-hálózat kiépítés, bekötés,
- a gázvezeték kiépítése a még be nem csatlakoztatott ingatlanokra,
- az ivóvízminőség határértékének megfelelő biztosítása,
- a tisztított szennyvíz minőségének határértékének megfelelő biztosítása,
- szelektív hulladékgyűjtés és elszállítás létesítményeinek kialakítása a kommunális hulladékgyűjtés mellett,
- közterületek tisztaságának biztosítása,
- a lakosság bevonásával a település értékeinek védelme.

Szükség van a zöldfelületek megvalósítási és fenntartási stratégiájának kidolgozása és ütemezett megvalósítása. A zöldfelületek és a lombtömegek növelése segít a levegőszennyezés ellen. Fontos a szemléletformáló magatartás folyamatosságának biztosítása, amelyekbe a település lakóit vonják be a környezetük tisztábbá tételének.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Településközi együttműködés

A szomszédos településekkel való együttműködés erősítésére van szükség, hogy a település megtalálja szerepét a járáson belül. Célszerű a gazdasági funkciók terén a tematikájában rokon elemek területi csoportosításának növelése, összetartozásának erősítése. A térségi szerepet a fejlesztések tovább növelésével lehet elérni.

Döge ellátási és szolgáltatási feladatokat vállalhat át a térségi településektől. A településközi együttműködés alapja, hogy az érintett települések közös célokat állapítsanak meg. A szomszédos települések bizalmát és tetszését el kell nyernie Döge Községnek, így azokkal együtt a helyi támogatásokat kellene kiterjeszteni más települések lakosaival, vállalkozóival együtt, ezek mellett a szomszédos településekkel közös programok szervezése, közös pályázatok benyújtása is cél. A térség településeinek együttműködése az erőforrások kombinációját igényli.

A környező településekkel kompromisszumot kell kötni, ezáltal azok erősítenék egymást. Eleinte helyi finanszírozásból kis lépések megtételére van szükség, aztán majd országos és uniós források bevonásával célszerű fejlődést elérni. Döge a vonzáskörzetében lévő településekkel összefogva önerőből kell elkezdni építkezni, az alulról jövő kezdeményezéseket támogatnia kell.

Adottságaira alapozva a község lehetőségei nincsenek kihasználva a kereskedelmi, szervezési és irányítás funkciók terén, melyek az erősödő gazdasági viszonyok és funkciók, a rendelkezésre álló képességek, kezdeményezések és a humán erőforrás elérhetősége adja meg. A kisközponti funkciók erősödéséhez hozzájárul a kereskedelmi funkciók fejlesztése és az irányítási és szervezési funkciók hatékonysági elemeinek javítása.

Közigazgatási funkciók terén a járás által leosztott feladatokhoz, a magasabb szintű településfejlesztéshez szükséges helyek és centrumok kialakítása a Község számára hosszú távú erősödést alapíthat meg. A közigazgatásban lezajlott átrendeződések és átszerveződések hatására a település kisebb intézményi és szolgáltatási adminisztratív központok megszerzését eredményezheti. E téren az ellátottsághoz kötött feltételek megteremtésére és kiépítésére van szükség.

Az egészségügyi ellátás szerepe javítja a szociális és egyéb területeken jelentkező térségi problémák megoldásának lehetőségeit. A szociális területen a nappali és bentlakásos intézményekkel kapcsolatos lehetőség merülhet fel, míg az egyéb területen a térségi szolgáltatások központjának csatlakozásról lehet szó. Jelentős térségi funkciók betöltésére adnak módot az adott területen, hosszabb távon számottevőek az általános funkcióbővítési és –erősítési hozadékaik.

2.2. a 2.1. pontban szereplő változások hatásai

2.2.1. a régészeti örökségre

2.2.2. a történeti településre, település- és tájszerkezetre

2.2.3. a települési értéktárban szereplő műemléki értékekre

2.2.1. a 2.1. pontban szereplő változások hatásai a régészeti örökségre

Döge Község Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében, Nyíregyházától észak-keletre, a 4-es számú út mellett, a vármegyei jogú várostól 50 km-re helyezkedik el. A település a Rétköz (Felső-Tisza-vidék) és a Nyírség határán fekszik, a Tisza bal partján.

A szomszédos települések: keletről Fényeslitke, délről Kisvárda, délnyugatról Kékcse, nyugatról és északnyugatról Szabolcsveresmart, északon pedig a Tisza túlsó partján, légvonalban is több mint 10 kilométerre fekvő Zemplénagárd déli külterületeivel határos.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSTERVEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

A település közigazgatási területén nagyjából észak-dél irányba végighalad a 4-es főút. A főút a település legfontosabb megközelítési útvonala Nyíregyháza-Kisvárdra és Záhony felől is. A 4. sz. főút a lakott területet elkerüli, központján csak a Kisvárdra – Szabolcsveresmart között húzódó 3832. számú út vezet végig. Dögét Fényeslitkével a 3839. számú út köti össze, továbbá külterületén halad át észak-dél irányban az Ajkát Zsurkkal összekötő 4145. számú út is.

A hazai vasútvonalak közül a települést (a keleti határszélén) a (Budapest)-Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony-vasútvonal érinti, de a vasútnak itt nincs megállási pontja. A legközelebbi vasúti csatlakozási lehetőségek Kisvárdra-Hármasút megállóhely és Fényeslitke vasútállomás, mindkettő körülbelül 3-4 kilométerre helyezkedik el Döge központjától.

Teljes területe 16,54 km², a belterület ebből 2,44 km². Döge Község állandó népessége 2023-es statisztikai adatok alapján 2 055 fő, míg népsűrűsége 138.63 fő/km².⁵

2022-ben a lakosság 91,4%-a vallotta magát magyarnak, 4,7% cigánynak, 1% ukránnak, 0,2% románnak, 0,1% görögnek, 1,4% egyéb, nem hazai nemzetiségűnek (8,4% nem nyilatkozott; a kettős identitások miatt a végösszeg nagyobb lehet 100%-nál). Vallásuk szerint 11,3% volt római katolikus, 47,1% református, 5,6% görögkatolikus, 0,8% egyéb keresztény, 0,3% evangélikus, 4,1% felekezeten kívüli (30,4% nem válaszolt)

Tájföldrajzi szempontból a terület a Nyírséghez, azon belül is az Észak-Nyírség és a Rétköz határvonalához tartozik. A Nyírségi kistáj 95,7 és 163 m közötti tengerszintfeletti magasságú, félig kötött futóhomokkal, lösszel és löszös homokkal fedett hordalékkúpsíkság, amely enyhén észak felé lejt. A felszín középső és déli része alacsony fekvésű, enyhén tagolt, illetve hullámos síkság. Jellemző az északkelet – délnyugati csapású löszös homokövezetek és a 5-25 m-rel magasabb futóhomok-övezetek váltakozása. Típusos formái a szélbarázdák, a garmadák, maradékgerincek és északészaknyugat – déldélkeleti irányú elzárt medencéket alkotó egykori folyóvölgyek. Talajai döntően homokon képződtek, a táj területének több mint felét a kovárványos barna erdőtalaj alkotja. Ezen terület különleges formája a „nyírvízlaposok”, melyek egykori medermaradványokban, illetve a homokbarázdák közötti medencékben alakulnak ki.

A Rétköz a Tisza szabolcsi szakaszának mélyártere. A Rétköz egykor a Tisza ártere volt, a 19. század közepéig, a folyószabályozások, lecsapolások előtt erdővel, tavakkal, rétekkel, lápokkal, kanyargó vizekkel szabdaltnak terjedt lápvídek volt, mintegy 140 ezer holdon. E lápvídek felvette a Nyírség csapadékvizeit is. A falvak a tájegység peremén és a belső szigeteken, homokháton, települtek meg, A mélyfekvésű helyeit szinte egész évben víz borította, és az évszázadok alatt e vízzel borított területeken képződött tőzeges talajon zsombékos úszólápok, különleges hínárvegetáció alakult ki sajátos növény és állatvilággal. A Rétközt az 1880-as években csapolták le, vizét a Lónyai-főcsatorna vezette el. A környék lakossága ekkor tért át az intenzívebb gabona-, dohány-, káposzta- és burgonyatermelésre. A tájegység legjellemzőbb élőhelyei, az ármentesítés és lecsapolás eredményeként kultúrtájává változtak.

A Rétköz az alacsonyabb részekben mind a mai napig igen szép arányban őrzi természeti értékekben gazdag vizes élőhelyeit.

A XIII. századi térképről kitűnik, hogy a Tiszát hatalmas erdők kísérték, melyekre a kőrisfa, a szil, a kocsányos tölgy a gyertyán a fűz, a nyár, az éger voltak jellemzőek. Nyílt társulásait főleg a semlyék, a lágyszárú fajokat a mocsári palyzsika, réti fűzény és a mocsári galaly alkotják.

A löszös homokon mezősségi jellegű talajok, a homokon rozsdabarna erdőtalajok alakultak ki. Ezek főleg a futóhomokot tarkázzák.

⁵ Forrás: KSH

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Döge község közigazgatási területén a régészeti lelőhelyek száma jelenleg: 18. Ezek közül 15 teljes terjedelmében a község közigazgatási területére esik, 2 Kisvárdai és 1 Fényeslitke települések külterületét is érinti. Utóbbi 61382 azonosító számú lelőhely a Fényeslitke határába eső lelőhelyek között van nyilvántartva.

A XIII. században Döge a Szent István-kori Szabolcs vármegyébe tartozott, ezen belül pedig a Kis-Várdai-Járás egyik faluja volt.

A falu határát nyugatra és északra erdők borították, melyeket 1829-ben és az azt követő években irtottak ki. A falu északi határát a Tisza zárja le.

A lecsapolásig (1882) a falutól D-re és K-re vizes, mocsaras rétek terültek el, melyek később kitűnő termőföldre váltak. Korábban a lakosság halászással, nádvágással, napszámos munkával, méhészettel és nem utolsósorban fuvarozással kereste kenyerét.

A Rétköz a Nyírség legönallóbb része, szinte különálló táj. Szerkezetileg a Nyírség tartozéka. A Rétköz legnagyobb futóhomok területe Döge, Szabolcsveresmart és Dombrád között helyezkedik el.

A vidék, mint a korabeli térképek mutatják, még a XVIII. Században is egy hatalmas, összefüggő mocsár és lápvilág, melyen a Tisza óriási kanyarulatokkal halad végig. Árvizek idején a medréről kilépő víz először az ártér felső medencéjét töltötte meg, majd Dögén 5 ágon folyt le az alsó nagy ártér medencébe.

A falu legmagasabb pontját a Csepüs-hegy, ez egy meglehetősen magas homok hegy, melynek tetejétől oldalán az aljágig szernyű csepűforma perje nő, ahonnan a neve is ered.

A domb alacsonyabb térszíni kiemelkedés, például a Templomdomb, ahová a református templom épült.

Folyóhát a mederrel párhuzamosan futó háta, amelyek szintén elterjedtek a környéken, például Szőlőhát, vagy Tiszahát. Szög a folyóvíz által körülvett terület. Ilyen Dögében a Tisza-szög. Ez egy félkört formáló Tisza kanyarulat, melynek egy oldalát Fényeslitke, Agárd és Leányvár pedig a másik oldalát határolják.

Kora Árpád-kori település, erre utal a neve is, az „óvó”, „elhárító” tartalmú helynév.

Első okleveles említését a XIII. század második felében találjuk. A község 1272-90 közötti oklevélben tűnik fel, amikor a Jékéről Dögére vezető utat, s az itt birtokos Izsépné földjét említik.

IV. László korában „Dioga” néven említik, később Kis- és Nagydöge néven két községet képezett. A XIV. század elején a Várdai család volt a birtokosa.

1449-ből 50 lakójának nevét ismerjük. Mátyás király 1466-ban jóváhagyta azt a megegyezést, melyet Várdai István kalocsai érsek kötött bátmonostori Töttös Lászlóval. A szerződés szerint kölcsönösen biztosították egymást, hogy bármelyik család férfiágának kihalása után a másik öröklő a szerződők összes birtokát. 1610-ig a Várdaiak kezében, a kisvárdai urodalom keretében volt.

A községben evangélikus református templom épült a XVI. Században, a katolikus kápolnát Ferenczy Emil építteti fel 1883-ban.

A kisvárdai urodalom felosztásakor, 1610-ben a Várdai örökösök közül a dögei híd vámját királyi adománylevéllel Melith Péter és bedegi Nyáry Pál kapták. A híd a Tiszán a következő évszázadokban is megvolt, a dögei birtokosok közösen tartották fenn és részesültek a jövedelemből.

A XVIII. Században a legnagyobb birtokosai az egymással rokonságban álló Krucsay, Ramocsaházy, Szögyény és Nozdoviczky családok voltak. Írott forrásokban találkozunk a Dögei család névvel is. A Gut - Keled nemzetségből származott a Várdai és a Dögei család is.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

A század végén a szomszédos Rozsály pusztai falu határa megállapításáért folytatott vizsgálat alapján tudjuk, hogy a falu erdők közötti tisztáson állott és a faluból kivezető utcákat a „porkolát” (mezőkapu) zárta le, hogy az állatok a faluból a mezőre ki ne mehessenek.

1846-1882 között végrehajtott vízrendezési munkák után a Rétköz óriási fejlődésen ment keresztül, melynek alapja a polgári szabad tulajdonra épülő árutermelés volt.

Döge 1784-ben egy szárazmalommal büszkélkedhetett. A malomház adott helyet az őrlőberendezésnek. A benne folyó őrlés ipari tevékenységnek számítható. A háziiparnak nagy jelentősége volt. Voltak tetőfedők, teknővájók, kékfestők, kosárfonók, seprűkészítők, gyékényfeldolgozók, kaskészítők, vászonszövők, szappanfőzők, és megannyi más mesterséget űzők.

Régészeti lelőhelyek kezelésére vonatkozó általános előírások:

A régészeti lelőhely régészeti feltárása jelenleg az alábbi esetekben indokolt:

- a beruházásokat – ideértve az infrastrukturális és ipari beruházásokat, ásványvagyon kitermelését, lakóház építkezéseket is – megelőző földmunkákkal érintett lelőhelyrészek, amennyiben a földmunka mélységben eléri és áttöri a régészeti jelenségek jelentkezési szintjét.
- a veszélyeztetett és/vagy pusztuló régészeti lelőhelyrészek mentő feltárása.
- tudományos projektek, tervátadások miatt feltárássra kerülő lelőhelyrészek.

A feltárások keretrendszerét az alábbi jogszabályi összefoglaló határozza meg:

A régészeti lelőhelyek kezelését a 2001. LXIV. törvény a Kulturális örökség védelméről (továbbiakban: Kötv.) és a Kormány, a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormányrendeletének (továbbiakban: Korm. R.) előírásai határozzák meg. A Kötv. előírásai alapján a régészeti lelőhelyeket - a fenntartható használat elvének figyelembevételével - csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak (9. §.)

A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni (10. § (1)).

A földmunkával járó beavatkozásokkal, fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyon kitermelését is (a továbbiakban együtt: beruházások), a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni (19. § (1)).

E törvényi előírások alapján, a területen tervezett földmunkákkal járó beruházásokat oly módon kell megtervezni, hogy azok ne veszélyeztessék a vizsgálati területen meghatározott régészeti lelőhelyeket.

Amennyiben a vizsgálati területen tervezett beruházás más területen nem valósítható meg, úgy abban az esetben a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket a beruházás terhére föl kell tární.

Településszerkezeti terv módosításának hatásai a régészeti lelőhelyekre vetítve:

45. számú módosítás (Régi: Má, Új: Gipe):

A **61382** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/3 és 152/1 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/3, 0150/10, 0150/11, 0150/12, 0150/13, 0150/14, 0150/15, 0150/16, 0150/17, 0150/118, 0150/19 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

46. számú módosítás (Régi: KÖu-K, Új: Gipe):

A **61382** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/13 helyrajzi számú ingatlan lelőhellyel érintett része átsorolásra kerül közúti közlekedési terület kiszolgáló útból (KÖu-K) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/3, 0150/10, 0150/11, 0150/12, 0150/13, 0150/14, 0150/15, 0150/16, 0150/17, 0150/118, 0150/19 helyrajzi számú ingatlan lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek közúti közlekedési terület kiszolgáló útból (KÖu-K) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

47. számú módosítás (Régi: Má, Új: Gipe):

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/3, 0150/4 és 0150/5 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

48. számú módosítás (Régi: KÖe, Új: Gipe):

A **61382** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0152/1 helyrajzi számú ingatlan lelőhellyel érintett része átsorolásra kerül egyéb közlekedési területből (kötőtpályás közlekedés) (KÖe) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0152/3, 0152/4, 0152/5 és 0153/15 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek egyéb közlekedési területből (kötőtpályás közlekedés) (KÖe) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

49. számú módosítás (Régi: Má, Új: Gipe):

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0153/15 helyrajzi számú ingatlan lelőhellyel érintett része átsorolásra kerül általános mezőgazdasági területből (Ma) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

50. számú módosítás (Régi: KÖe, Új: KÖu-K):

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/1, 0150/16, 0150/17, 0151, 0153/16 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek egyéb közlekedési területből (kötőpályás közlekedés) (KÖe) közúti közlekedési terület kiszolgáló úttá (KÖu-K). A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

51. számú módosítás (Régi: Má, Új: Gipe):

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0160/1, 0160/2 és 0160/8 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részeken megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

52. számú változtatás (Régi: MÁ, Új: KÖu-K):

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0160/1, 0160/2 és 0160/8 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) közúti közlekedési terület kiszolgáló úttá (KÖu-K). A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

57. számú változtatás (Régi: MÁ, Új: KÖu-K):

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/16 és 0150/17 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) közúti közlekedési terület kiszolgáló úttá (KÖu-K). A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

58. számú változtatás (Régi: MÁ, Új: Ee):

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/16 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerül általános mezőgazdasági területből (Ma) egészségügyi, szociális, turisztikai erdővé (Ee). A művelési ág váltás nyomán bekövetkező mélyebb talajművelés veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért a régészeti lelőhely területét a művelési ág váltásból célszerű kihagyni. Ennek hiányában a megmaradt régészeti jelenségeket a talajbolygatás alsó síkjáig feltárni szükséges. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

59. számú változtatás (Régi: KÖu-K, Új: Ee):

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/16 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerül közúti közlekedési terület kiszolgáló útból (KÖu-K) egészségügyi, szociális, turisztikai erdővé (Ee). A művelési ág váltás nyomán bekövetkező mélyebb talajművelés veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért a régészeti lelőhely területét a művelési ág váltásból célszerű kihagyni. Ennek hiányában a megmaradt régészeti jelenségeket a talajbolygatás alsó síkjáig feltárni szükséges. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

60. számú változtatás (Régi: MÁ, Új: KÖu-K):

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

A **61372** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0150/16 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett része átsorolásra kerül általános mezőgazdasági területből (Ma) közúti közlekedési terület kiszolgáló úttá (KÖu-K). A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

95. számú változtatás (Régi: MÁ, Új: KÖu-K):

A **47428** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0166/3 helyrajzi számú ingatlan lelőhellyel érintett része átsorolásra kerül általános mezőgazdasági területből (Ma) közúti közlekedési terület kiszolgáló úttá (KÖu-K). A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

A **63408** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0166/25, 0166/30 és 0166/31 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) közúti közlekedési terület kiszolgáló úttá (KÖu-K). A művelési ág váltás, illetve az út kivitelezése miatt bekövetkező mélyebb talajművelés / földmunka veszélyezteti a régészeti jelenségek föld alatt megmaradt elemeit. Ezért amennyiben az elkerülés nem megoldható, a régészeti lelőhely veszélyeztetett területét a kivitelezést megelőzően, a talajbolygatás alsó síkjáig fel kell tární. A feltárás költségei a művelési ág váltásban érdekelt felet terhelik.

95. számú módosítás (Régi: Má, Új: Gipe):

A **47428** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0166/3, 0166/7, 0166/21, 0166/33 és 0166/37 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

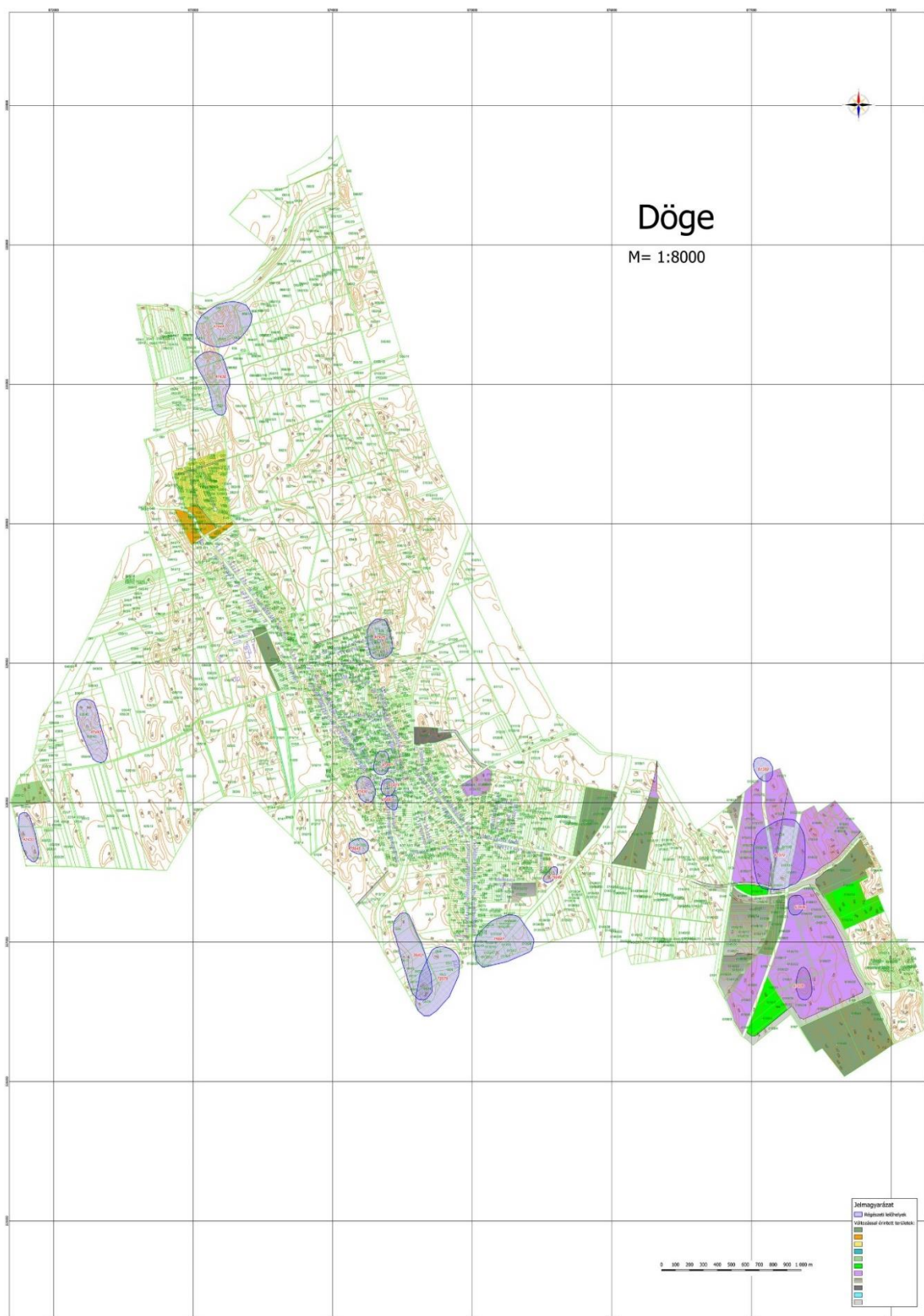
A **63408** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0166/3, 0166/20, 0166/25, 0166/29, 0166/30 és 0166/31 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek általános mezőgazdasági területből (Ma) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

96. számú módosítás (Régi: KÖu-K, Új: Gipe):

A **63408** azonosító számú régészeti lelőhelyre eső 0166/25, 0166/30 és 0166/31 helyrajzi számú ingatlanok lelőhellyel érintett részei átsorolásra kerülnek közúti közlekedési terület kiszolgáló útból (KÖu-K) egyéb ipari gazdasági területté (Gipe). A régészeti lelőhelyen belüli részekben megvalósuló bármilyen, 30 cm-t meghaladó mélységű földmunka régészeti feltáró tevékenységet tesz szükségessé. A feltárás költségei a földmunka elvégzésében érdekelt felet terhelik.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Döge művelési ág váltások és az ismert nyilvántartott régészeti lelőhelyek viszonya térkép (saját szerkesztés)

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

A megelőző feltárások várható költségei:

A régészeti feltárások költségeit - a mentő feltárás, valamint a Kötv. 23/F. § (7) bekezdésében foglalt eset kivételével - a 10. § (1) bekezdésére figyelemmel annak kell fedeznie, akinek érdekében az elvégzendő földmunka vagy a nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált. A régészeti feladatellátás hatósági ár alapján végezhető. A régészeti feladatellátásra vonatkozó hatósági ár képzésének szabályait, az alkalmazható legmagasabb ár mértékét, valamint a régészeti feladatellátással összefüggő költségtételek figyelembevételének részletes szabályait a Korm. R. 8. melléklete határozza meg. (v.ö. Kötv. 19. § (3-4)).

A megelőző feltárás költségei magukba foglalják a régészeti feltárás terepi munkavégzésén túl – beleértve a feltárás munkafeltételei (dúcolás, melegedő és öltözőhelyiség, wc) biztosítását is – a jogszabályban meghatározott tartalmú dokumentálás és az elsődleges leletfeldolgozás költségeit (Kötv. 22. § (9) bekezdés), azonban nem tartalmazzák a régészeti földmunka (vö.: Kötv. 7. § 31. pont) költségeit. A régészeti feltáráshoz kapcsolódó régészeti földmunka megvalósításáról a beruházó köteles gondoskodni. Ha a beruházó nem tudja biztosítani a földmunkát, akkor a feltárást végző intézmény – a közbeszerzésekről szóló törvény szerint – gondoskodik a régészeti feladatellátáshoz kapcsolódó földmunka elvégzéséről a beruházó költségén (Kötv. 23. § (2) bekezdés). A régészeti földmunkát a feltárás vezetőjének irányításával, régészeti megfigyelés mellett kell végezni, melynek költsége a területen elvégzett megelőző feltárás költségének része (Korm. R. 36. § (2) bekezdés), így erre a tevékenységre külön költség nem számolható el.

A megelőző feltárások idő vonzata:

A Kötv. 23/F. § (3) bekezdése szerint: „teljes felületű feltárás esetén a feltárás időtartama a feltárás céljára a beruházótól a földmunkával érintett munkaterületnek vagy régészeti területi szakasznak régészeti munkavégzésre alkalmas állapotban, állapotörögztítő jegyzőkönyvvel történő átvételétől számított legfeljebb 30 – régészeti feltárás elvégzésére jogszabályban meghatározottak szerint alkalmas – nap. A beruházó és a feltárássra jogosult intézmény ennél hosszabb időtartamban is megállapodhat. A teljes felületű feltáráshoz kapcsolódó gépi földmunka időtartama a teljes felületű feltárás időtartamába nem számít bele.

Amennyiben az érintett területeken megelőző régészeti feltárást kellene végezni, úgy a beruházások tervezhetősége érdekében számolni kell azzal, hogy egy hektár régészeti terület feltárása egy régészeti stábnak átlagosan 44 munkanapjába telik. Ugyanakkor a régészeti feltárássra munkaterületenként 30 feltárássra alkalmas munkanap áll rendelkezésre.

A település közigazgatási területének történeti adtok alapján végzett elemzése:

A település területének szisztematikus régészeti kutatására még nem került sor.

- Az ismertté vált régészeti lelőhelyek nagy többsége a Záhony különleges gazdasági övezet kialakításához kapcsolódó topográfiai kutatásokból.
- Bálint Marianna, Németh Péter, Dienes István honfoglaló temető kutatásai, és
- Elszórt, pontszerű kutatásokból ismert.

A település területén már ezekből a nyomokból is jól kiolvashatóan a történeti korokban intenzív és jelentős régészeti megtelepedéssel kell számolni. Szisztematikus terepbejárási kutatások csak a településtől északkeletre, keletre voltak.

Szükséges lenne a település Árpád-kori és középkori területét meghatározni a jelenlegi településmagon belül.

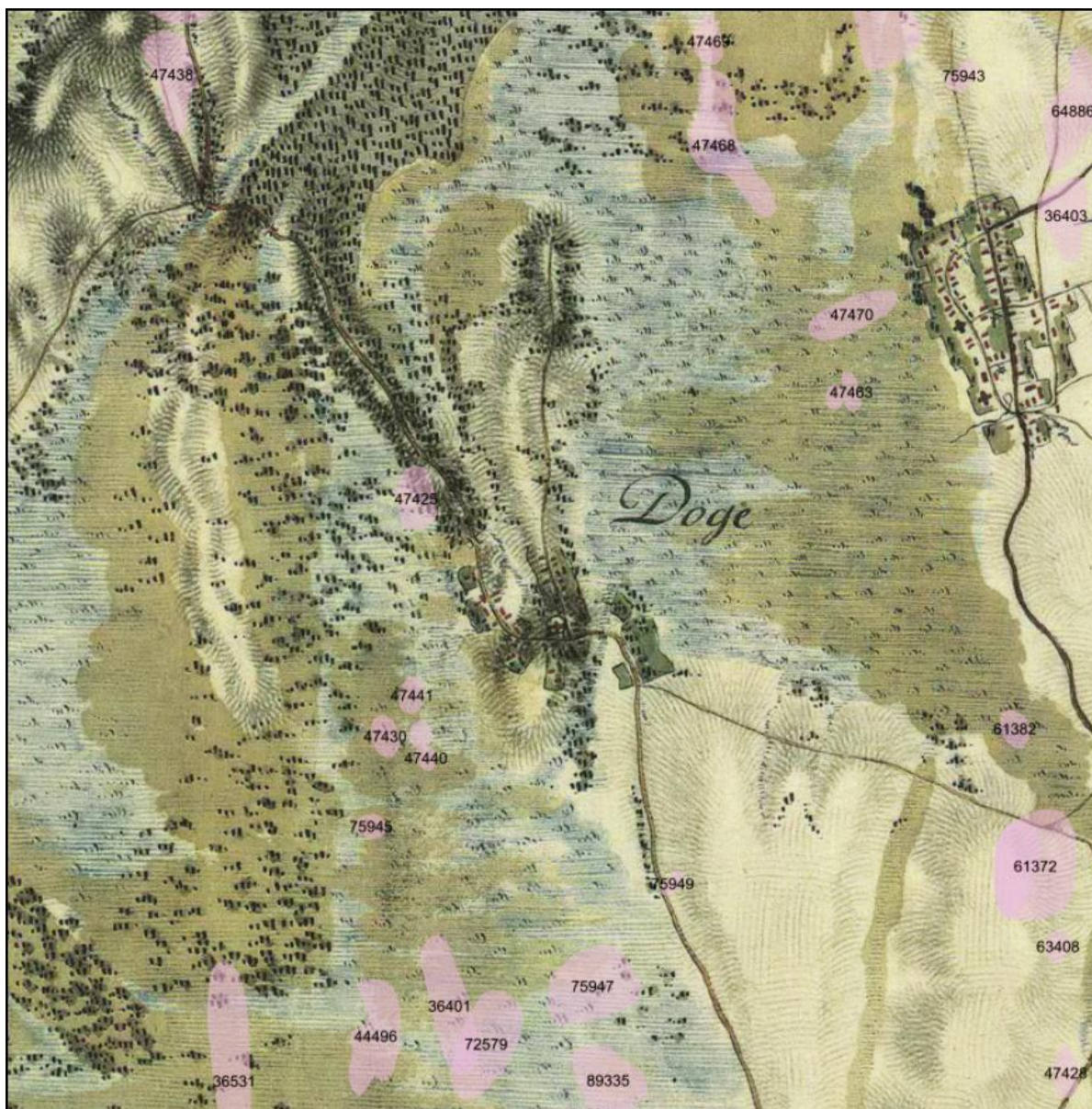
Továbbá a település keleti részén nincs, vagy alig ismert régészeti lelőhely, amely a kutatás hiányából fakad. A későbbi fejlesztések itt jelenetősebb örökségvédelmi kockázattal járnak.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

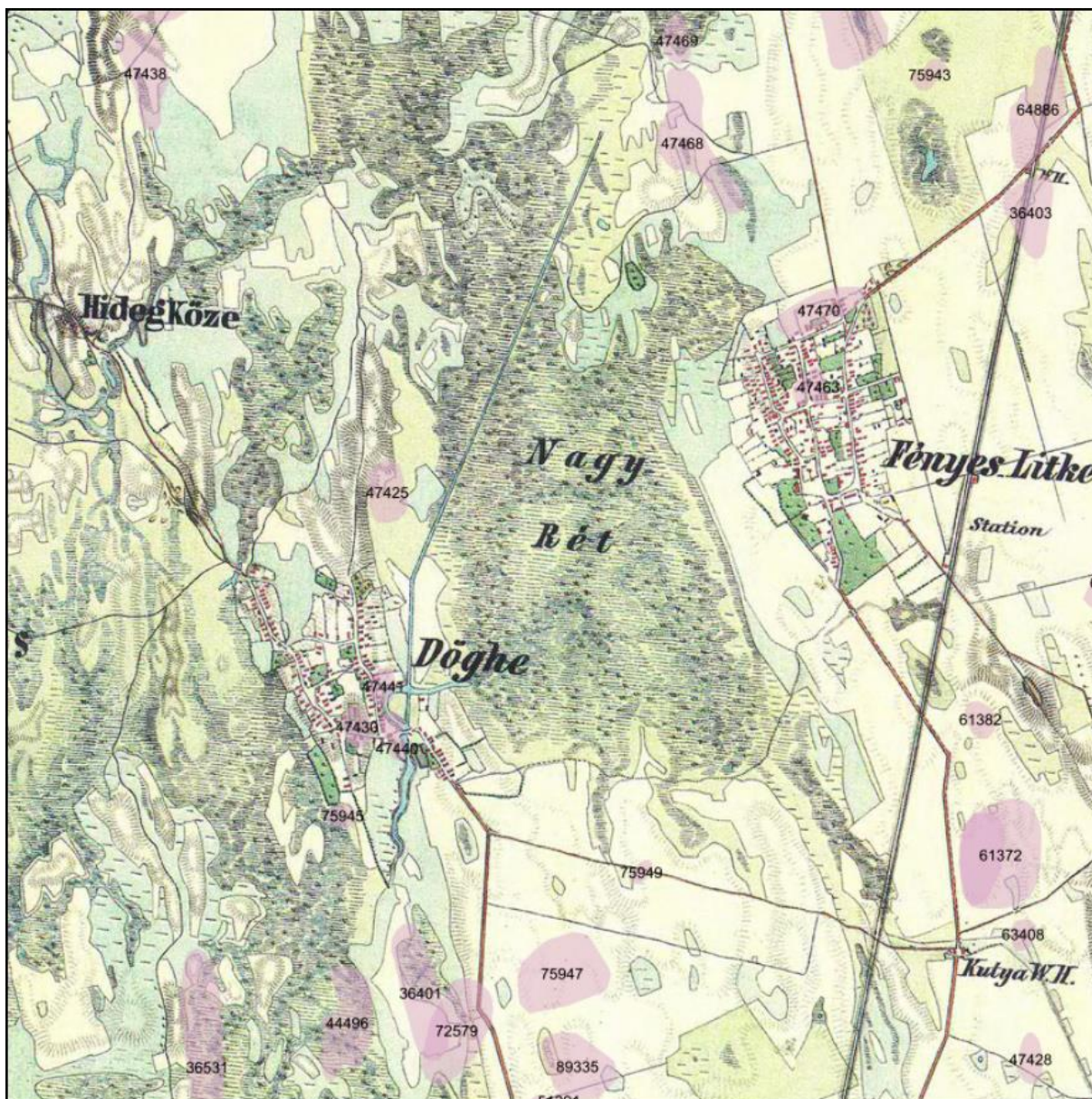
Döge területe a történeti korokban kiváló feltételeket biztosított az emberi megtelepedésre. A községtől északra található a Tisza-folyó. A település területe a folyó árvízmentes platóján található, amely körül többnyire mély fekvésű, vízjárta, agyagos humusszal fedett területek találhatók, amelyekből szigetszerű homokhátak, dombok emelkednek ki. A környék vízzel boritottságát jól mutatja az I. és II. katonai felmérés.

Döge község nyilvántartott régészeti lelőhelyei és megtelepedésre alkalmas területeinek ábrázolása I. katonai (1763-1785) felmérésen. (kivágat)

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

Döge község nyilvántartott régészeti lelőhelyei és megtelepedésre alkalmas területeinek ábrázolása II. katonai (1806-1869) felmérésen. (kivágat)

A település területének vizsgálatát nehezíti, hogy nagy az erdővel, gyümölcsösökkel, ipari létesítményekkel fedett területek aránya. Így az ismeretlen lelőhelyek megtalálásának lehetősége kicsi.

A vízjárta helyek partjain, a 110 mBF magasságon, vagy az felett nagyszámú, még felfedezés előtt álló régészeti lelőhely lehet. Ezért ezeket a területeket régészeti érdekű zónáknak kell tekintenünk.

Régészeti érdekű területek a településen:

- a már ismert lelőhelyek közvetlen környezete
- külterületen a környezetükből kiemelkedő helyek: dombok és dombvonulatok
- a 110 mBF magasságon, vagy az felett elhelyezkedő térszínek.

A térképek jól mutatják azokat a területeket, ahol még eddig ismeretlen régészeti lelőhelyekkel lehet számolni.

A fentieket összefoglalva ki kell emelni, hogy szisztematikus régészeti kutatás nem volt a település területén. A kevés és pontszerű kutatásból is kitűnik, hogy a terület intenzív régészeti megtelepedéssel bír. Az ismert lelőhelyeket és a terület geomorfológiáját összevetve kijelenthetjük, hogy akár kétszer ennyi lelőhely is lehet a település területén. Ezek jó része azonban jelenleg még ismeretlen, felfedezésre vár. A jövőbeli kockázatok mérséklése végett mindenképpen javasolt a település területének szisztematikus régészeti topográfiai vizsgálatait elvégeztetni. Erre a Korm. R. 38. fejezetében meghatározott személyek és intézmények jogosultak.

A kutatások alapján a most is létező folyások, csatornák környezete a történeti korokban ideális környezetet biztosított az emberi megtelepedésre. A jelzett területeken földmunkák során számolni kell akár több korszakos, intenzív lelőhelyek előkerülésére is.

2.2.2. a 2.1. pontban szereplő változások hatásai a történeti településre, település- és tájszerkezetre

A módosítással kézhez kapott dokumentációk alapján az azonosított régészeti lelőhely területét a művelési ág váltásokkal nagyobb intenzitású és mélységű földmunkák érinthetik.

A régészeti lelőhelyek a Kötv. alapján általános védelem alatt állnak. A Kötv. 19. § (2) szerint a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. Ezért régész szakember jelenlétét kell biztosítani a földmunkák során.

A régészeti lelőhelyen a 30 cm-t meghaladó, megnyitott felületet eredményező gépi és kézi földmunkát a régész irányítása mellett kell végezni (Korm. R. 36. § (2) bekezdés), olyan munkagéppel (gumikerekes forgókotró, iszapoló vagy rézsűző kanállal), amely alkalmas a régészeti jelenségek jelentkezési szintjén a régészeti tükörfelület kialakítására. A megfelelő régészeti tükörfelület kialakításának érdekében kézi földmunkavégzésre is szükség lehet (vö.: Kötv. 7. § 31. pont).

Amennyiben a régészeti megfigyelés mellett végzett földmunkák során régészeti lelőhely kerül elő, a jelenségeket a megfigyelés keretében ki kell bontani és megfelelően dokumentálni kell (Korm. R. 35. § (1) bekezdés).

A régészeti költségek összesen:

A régészeti lelőhelyeken végzett teljes felületű feltárás költségkerete	Nem kalkulálható
A régészeti lelőhelyeken végzett földmunkák régészeti megfigyelésének nettó költsége.	Nem kalkulálható
Régészeti megfigyelés keretében végzett bontómunka költsége.	Nem kalkulálható
Régészeti lelőhelyen kívül végzendő régészeti megfigyelés költsége.	Nem kalkulálható
Összesen	A tervezés jelenlegi szakaszában nem kalkulálható

Amennyiben a tervezett beruházás nagyberuházásként, kiemelt beruházásként valósul meg a Kötv. 23/C. § 1. pontja értelmében Előzetes Régészeti Dokumentációt – továbbiakban: ERD – kell készíteni. A Kötv. 23/C. § 1. pontja értelmében az ERD elkészítésére a jogszabályban kijelölt örökségvédelmi szerv jogosult. A Korm. R. 3. § (3) bekezdés értelmében erre a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Régészeti Intézet került kijelölésre 2022. január 01-től.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

A Kötv. 23/C. § 2. pontja értelmében Előzetes régészeti dokumentációnak minősül a hatástanulmány is, ha a tartalmát és az elkészítéséhez alkalmazott módszereket tekintve megfelel az előzetes régészeti dokumentáció fogalmi feltételeinek, és alkalmas az elvégzendő régészeti feladatellátás módjának, valamint idő- és költségvonzatának meghatározására.

Feladat ellátó intézmény:

Általános beruházás esetében:

A Kötv. 22. § (5) bekezdése alapján, a beruházást megelőző feltárás, illetve beruházáshoz kapcsolódó régészeti megfigyelés esetén a feltárás helye szerinti gyűjtőterülettel rendelkező területi múzeum, azaz jelen esetben a Jósza András Múzeum (4401 Nyíregyháza Benczúr tér 21 sz.) végezheti jogszabályban meghatározottak szerint gondoskodik a régészeti feladatellátás elvégzéséről.

Nagyberuházás esetén:

A Kötv. 23/E. § (2) bekezdése alapján, amennyiben nagyberuházássá válik a beruházás, a megelőző feltárás, illetve nagyberuházáshoz kapcsolódó régészeti megfigyelés esetén a Magyar Nemzeti Múzeumot kell értesíteni a beruházó szerződéskötési szándékáról, aki annak kézhezvételét követő 5 napon belül értesíti a nagyberuházás megelőző feltárásának elvégzésére jogosult intézményt és koordinálja a szerződéskötést.

A Kötv. 23/E. § (2a) bekezdése alapján a nagyberuházást megelőző feltárást a gyűjtőterületén érintett megyei hatáskörű városi múzeum, jelen esetben a Jósza András Múzeum (H-4400 Nyíregyháza, Benczúr tér 21., info@joszamuzeum.hu, +36-42/315-722) végezheti jogszabályban meghatározottak szerint.

A Kötv. 22. § (11) bekezdés alapján a megelőző feltárásra vonatkozó szerződést a feltárásra jogosult intézménynek és a beruházónak a jogszabályban meghatározott adattartalomnak a beruházó által történő rendelkezésre bocsátásától számított 15 napon belül kell megkötni.

A Kötv. 23/E. § (4) bekezdés alapján, ha a gyűjtőterületén érintett megyei hatáskörű városi múzeum a megelőző feltárásra vonatkozó szerződést a 22. § (11) bekezdésében meghatározott 15 napos határidőn belül nem köti meg, akkor a Magyar Nemzeti Múzeum gondoskodik a régészeti feladatellátás elvégzéséről.

Amennyiben a beruházás a Kormányrendelet értelmében nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházásként valósul meg, a jogszabályban kijelölt örökségvédelmi szerv (Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Régészeti Intézet) gondoskodik a régészeti megfigyelés ellátásáról.

Régészeti lelőhelyen kívül végzett földmunkák esetén:

A település beépített területén az ismert régészeti lelőhelyeken kívül más helyeken is várható régészeti leletek előkerülése. Amennyiben a feltételezés helyes, akkor ezek a régészeti lelőhelyek részben károsodtak az elmúlt évszázadok alatt, és veszélyeztetettségük a jövőben is fennáll.

A tervezett beruházások során a régészeti lelőhely védelmére vonatkozó jogszabályokat be kell tartani.

A 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről (továbbiakban Kötv.). alapján a régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak, a régészeti örökség elemei csak feltárás keretében mozdíthatók el eredeti helyeikről:

„10. § (1) A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni.

DÖGE KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ

(2) A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük.

11. § * (1) Az ismertté vált régészeti lelőhelyeket nyilvántartásba kell venni.

(2) A nyilvántartott régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak.

19. § * (1) * A földmunkával járó beavatkozásokkal, fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyon kitermelését is (a továbbiakban együtt: beruházások), a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni.

(2) A régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.”

Régészeti lelőhelyeken kívül tervezett beruházások esetében, ha földmunkák közben régészeti emlék vagy lelet kerül elő, a munka felelős műszaki vezetője köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni, és a jegyző útján a Hivatalnak azt haladéktalanul bejelenteni, valamint a tevékenységet szüneteltetni, továbbá a helyszín és a lelet őrzéséről – a felelős őrzés szabályai szerint – a feltárássra jogosult intézmény intézkedéséig gondoskodni.

Alulírott régész nyilatkozom, hogy jogosult vagyok az Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezeteinek elkészítésére, valamint a tanulmányban javasolt megoldások összhangban vannak a vonatkozó szabályozással.

3. Az értékvédelmi terv

3.1. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények meghatározása

A cél mindenképpen egy minőségi környezet kialakítása, melynek része kell, hogy legyen a meglévő épített örökség megfelelő védelme is. Ennek keretében a törvény által a helyi építészeti örökségeken túl, fontos megmaradt régi, hagyományos beépítési módú értékeinek megőrzése is. Ennek eszköze a településképi önkormányzati rendelet. A rendelet megalkotása mellett egy a helyi védelemre előírányzott értékek megőrzéséhez szükséges támogatási rendszert is célszerű kidolgozni, illetve ezt a helyi lakossággal minél szélesebb körben megismertetni.

Követelmények:

- a helyi védelem alatt álló épített örökségek védelmét szolgáló jogszabályi előírások betartása, betartatása
- az épített környezet helyi védelmét szolgáló önkormányzati rendelet megalkotása
- a HÉSZ előírányzott felülvizsgálata során a történeti beépítéssel bíró területeken olyan építési előírások megalkotása, amely az új beépítéseknek a meglévő építészeti értékekhez való illeszkedését biztosítja.

3.2. Az önkormányzati feladatok meghatározása

A gazdaság fejlesztése során megfogalmazott célok elérése érdekében megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- ipari és mezőgazdasági övezetek hasznosítása
- fejlesztési területek hasznosításának előkészítése (területrendezés, útépités, előközművesítés)
- helyi vállalkozások segítése
- kedvező feltételek megteremtése a befektetők számára munkahelyek teremtése
- A közlekedési infrastruktúra fejlesztése során megfogalmazott célok elérése érdekében megfogalmazott önkormányzati feladatok:

- új összekötő utak létesítése
- kiszolgáló és lakó utak fejlesztése
- kerékpárosbarát közlekedési infrastruktúra megteremtése
- A falusi turizmus és idegenforgalom fejlesztése során megfogalmazott célok elérése érdekében megfogalmazott önkormányzati feladatok:
- történelmi, kulturális, természeti, épített környezet hasznosítása
- helyi lakosság ösztönzése a vendégek fogadására
- turisztikailag kiemelkedő jelentőséggel bíró település turisztikai arculat fejlesztése
- a testvértelepülési kapcsolatokat figyelembe véve a táborozási és az ifjúsági szálláshelyek megteremtése
- turisztikai kiadványok, ajándéktárgyak készítése, helytörténeti kiadványok készítése, szájhagyomány útján terjedő elbeszélések és fennmaradt legendák ápolása
- rendezvények támogatása a település látogatottságának növekedése érdekében
- szabadidő-centrum kialakítása a település adottságaira alapozva.

4. Összegzés

A táj és település egymáshoz viszonyított kapcsolata harmonikus, a város jó környezetminőséggel rendelkezik, ahol védett természeti értékek, régészeti területek, valamint helyi védelem alatt álló létesítmények találhatók. Jelenleg környezetkárosító források, hatások, amelyek visszafordíthatatlan változást okozhatnak ezeknek állapotában nem található. A terv megszünteti az építéssel járó pusztulás lehetőségét is. Az értékeket megőrző, fenntartó fejlesztés javasolható abból a célból, hogy a település ezen erőforrásait a saját fejlődésének, lakosságmegtartó képességének, a betelepülési szándék növekedésének és idegenforgalmat vonzó befektetéseinek céljára használhassa. A tervkészítés alapvető szándéka az volt, hogy a tervi eszközök szabályozzák a beépített területek nagyságának gyors és erőltetett mértékű növekedését, teret adva azonban a település számára a spontán növekedési folyamat által megkívánt természetes fejlődéshez. Mivel a terv alapvetően nem tartalmaz nagymértékű területnövekedésre vagy karakteres területhasználát-módosításra vonatkozó javaslatokat, ennek megfelelően az általa indukált változások sem hordoznak a meglévő települési értékeket jelentősen mértékben érintő hatásokat.

A tervezett fejlesztések pozitívan befolyásolják a település karakterét, kiemelve annak értékeit. A tervi elhatározások, szabályozások betartása mellett nagyon fontos minden lehetőséget megragadni, amely a különböző szinteken elérhető, EU és más alapok, országos szinten a törvényekben biztosított anyagi lehetőségek kiaknázása, illetve megyei és helyi szinten az önkormányzatok segítségével. Érpatak lakosságának körében az öntudatos, lakókörnyezetükért, a táji és kultúrtörténeti értékek megőrzéséért felelősséget érző polgárok több önszerveződésű társadalmi szervezetet hoztak már korábban létre annak érdekében, hogy a település értékelt és értéktérmető fejlődését támogatni tudják. A lakosság jelentős részének véleményét közvetítő önkormányzati képviselőkkel történt egyeztetések segítséget nyújtottak már a koncepció megfogalmazásában, s később a településrendezési javaslatok kialakításában, ugyanígy a helyi értékvédelmi javaslatok is tükrözik a lakosság, illetve a műemlékvédelmi hatóság szándékait. A Településszerkezeti Terv és ezen keresztül a Szabályozási Terv célja, hogy a lehető legteljesebb mértékben érvényre juttassa, kiteljesítse a település adottságait, elsősorban a helyi értékeket, a táji, természeti előnyökkel együtt.

Ezért lényeges az alábbi szempontok alapján a jövőformáló tervek kialakítása:

- csak a természeti, táji környezet, adottságait tiszteletben tartó, ahhoz illeszkedő, illetve azzal, mint forrással számoló tevékenységek fogadhatók,

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
--	--	--

- a múlt sikeresnek bizonyult elemeire szervesen épülő, a hagyományokat, tradíciókat folytató társadalmi, kulturális, gazdasági struktúra folytatható.

A fejlődés céljából történő beavatkozások kettős célt szolgálnak, részben segítik a táji, környezeti és épített értékek megőrzését, megújulását, szemléletessé érzékelhetővé tételét, részben a természeti környezetbe történő beavatkozással abba illeszkedő társadalmi, gazdasági, változások teremtette igényeknek adnak csak teret, helyet. Feladata tehát mindenki számára a települési hagyományok tisztelete, kötelezettségvállalás a hagyatékok megőrzésére, ápolására, restaurálására, értékmegőrző és értéknövelő felújításra.

Az eredeti állapot fenntartásának elemei:

- az ökológiai hálózat visszaállítása eredeti állapotába a hiányzó elemek kiegészítésével, mikroökonómia, helyi hagyomány, növényi kultúra és botanikai értékek őrzése,
- természeti értékek karakter-, és szerkezeti védelme, helyi egyedi természeti értékek védelme, az esetlegesen kialakult tájsebek rekultiválása,
- a település kialakult szerkezetének, struktúrájának – karakterének védelme, megtartása,
- az illeszkedő fejlesztés céljából a szabályozás eszközeivel kell megoldani a környezetérzékeny beavatkozást.

Összegezve kijelenthető, hogy a készülő településrendezési terv nem szab gátat az építészeti kulturális örökség megőrzésének, védi az arra kijelölt épületek környékén kialakult építészeti struktúrát a beépítés építménymagassága és a telekterület formájában is.

5. Nyilatkozat

Alulírott vezető településtervező, mint az örökségvédelmi hatástanulmány készítője ezzel nyilatkozom, hogy jelen örökségvédelmi hatástanulmány megfelel az örökségvédelmi hatástanulmány tartalmi követelményeit meghatározó jogszabályoknak és hatósági előírásoknak. Kijelentjük továbbá, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultak vagyok.

2024. augusztus hó

Mészáros Ákos
okl. településmérnök
TT-14-0258

Alulírott régész nyilatkozom, hogy jogosult vagyok az Örökségvédelmi hatástanulmány régészei fejezeteinek elkészítésére, valamint a tanulmányban javasolt megoldások összhangban vannak a vonatkozó szabályozással.

2024. augusztus hó

Lukács József
régész

Lukácsné Nagy Márta
régész

	DÖGE KÖZSÉG TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG MUNKARÉSZ	
--	--	--

185/2005.

Szakértői szám: 17-001